

ТОНГЮЛАДУЗИ

Ўзбекистон болалари ва ўсмирларининг газетаси

Газета 1929 йил 1 августдан чиқа бошлаган

№ 12-13 (6853-6854)
1998 йил 17 февраль, сешанба

Сотувда эркин
нархда

БАҒРИ БУТУН БЎЛСИН, ҲАР БИР БОЛАНИНГ...

Мен болалар уйида яшайман. Бу ердаги шароитдан нолмайман. Вақти билан овқатланаман. Мактабда сабоқ оламан. Буш пайтларимда спорт билан шуғулланишимга ҳам, чет тилларни урганишимга ҳам, бадиий адабиётларни мутолаа қилишимга ҳам тула-тукис шароит бор. Мен ушбу мактубни ёзаётган айни лаҳзада шинам ва иссиқ хонаминг даричасидан беихтиёр ташқарига термулиб қарайман: Қор ёғаяпти. Узимча уйлайман: Қайдадир мен тенги болалар сомонли лой билан сувалган уйининг тоmidан чакка утмасмикин, деб қайгураётгандир. Тенглошларимдан кимдир лой кучада сирганиб, турганиб-сурганиб мактабига йўл олаётгандир... Ростини айтсам, «Марс» ёхуд «Сникерс» емасдан ота-онасидан дакки ейдиган, гап ташмасдан эртадан-кечгача молларига ут ташийдиган болаларга ҳавасим келади. Улар ота-онасининг бағрида яшайди. Уларнинг оиласи бор...

... Менинг ҳам, болалар уйида яшаётган дустларимнинг ҳам қачондир ота-онамиз булган. Улар — тирик. Чунки, уз боласини етимхонага топшириб, снгил-елпи ташвишлардан холи ҳаёт кечириш фақат тирикларнинггина. Аммо, бу тириклик — ёлғондан бошқа нарса эмас!

Атом ва нейтрон хавфидан чучиймиз. Озон қатламининг тобора юпқалашиб кетаётганидан хавотир оламиз. Орол қурияпти, деб жар соламиз. Экологик муаммолар тажовузидан асранамиз. Ҳолбуки, олам ва одам юрагига таҳлика солаётган бу хатарлардан-да хатарлироқ хатарга лоқайд қарамаяпмизмикан?! Бола юрагида уйғонган титроқдан кучли зилзила булмаса керак. Мен айни лаҳзада шуни ҳис қилаяпман. Ота-она меҳридан бенасиб боланинг чуққан кунглидан-да чуқурроқ нима бор?!

Оила — бахт аталмиш азим дарахтнинг илдизи, Меҳр, Имон, Эътиқод каби туйгуларнинг қадим ватани ҳам — оила. 1998 йилнинг Оила йили, деб эълон қилиниши асрга татиғулик воқеа булди.

Тасаввур қиламан: ота-онам

булганда уларни сираям хафа қилмасдим. Акаларимга қадрдон, сингилларимга меҳрибон булардим. Уларга қурган тушларимни айтиб берардим. Юрагимнинг бум-буш ерларини оиланинг ширин ва завқли ташвишлари билан тулдирардим. Ота-онам меҳр билан менинг қулимдан стаклаб қайларгадир олиб боришарди. Афсуски, мени қайларгадир ота-онам эмас, хаёл стаклайди... Баъзан узимни камситилгандай, айбдордай ҳис этаман.

Дунё саволлардан иборат. Ҳаётдаги ҳар бир воқеанинг, ҳар бир ҳодисанинг замирида «Нима учун яшаяпман, юртимга, оиламга бирор наф келтиролдимми?» деган савол етади. Оламдаги энг қийин саволларга ҳам жавоб топса булади. Аммо, кимларгадир жуда осон ва кимларгадир жуда қийин туюлган бир савол борки, бунинг

жавоби: «Ким? Қаерда? Қачон?» телекурсуватининг билимдонларидай зукко булишни талаб этмайди. Мана, оилага дахлдор, болалар уйида ҳам

1998-оила йили

мани қақшатиб қақшайдиган уша савол: «Кимнинг боласи-сан?»

Яқинда «Ким булсам экан?» мавзусида иншо ёздик. Ҳамма уз лаёқатини чамалаб турли касбларни танлади. Купроқ математика, физика фанларига қизиққанлар инженерликни, кимёга қизиққанлар духтирликни, адабиётга қизиққанлар эса шоирликни, шарқшуносликни маъқул қуришди. Бирор касб эгаси булиш унчалик қийин эмас. Билим, малака, маҳорат етарли булса одам интилган соҳасига эрищади...

Юқоридаги мавзуга жаво-

бим, аввалига ҳаммага гайритабиий туюлди. Чунки, мен танлаган касбга эришиш учун, фақат билим ва малака эмас, қалб ҳам зарур эди... Мен танлаган касб эса оддий: мен келажакда фарзандларимга энг яхши ота булмоқчиман.

Бирдан-бир утинчим шу: менга ачинманг. Ота-онадан қурмаган меҳрни дустларимдан, устозларимдан, қолаверса, юртимдан курдим. Ота-онасиз болаларга ҳамма жойда, меҳр-мурувват, раҳм-шафқат, курсатишади. Аммо, боласини етимхонага топширганлар бу буюк неъматдан бенасиб.

Мени турги тушунинг. Ота-она бағрида яшаётган болаларга ҳасад қилмайман, уларга ҳавасим келади. Мен ҳам улардан кам яшамаяпман. Уларда мавжуд шароитлар менда ҳам бор. Қолаверса, Ватан бошимни силаб, ота-она курсатиши мумкин булган барча меҳрни курсатаяпти. Ота-онаси бор болалар уларни маълум лаҳзаларда соғинади. Мен эса уларни бир умр соғиниб яшайман. Ҳар бир бола уз оиласида ота-онасининг бағрида завол қурмай, беармон яшашини жулажуда истардим. Чунки жамият равнақи оила бахти билан боғлиқдир. Ушбу йил Оила йили деб эълон қилинган экан, шу муносабат сабаб булиб, ҳар бир оиланинг бағри бутун булиши учун ҳаракат қилайлик. Ҳеч қайси бола ота-она меҳридан бебаҳра қолмасин!

Болалар уйининг боласи.

ТАХРИРИЯТ

Фарзанд оиланинг ёниқ чироғи,
Дилни ургамасин етимлик доғи.
Хазонга тулмасдан юраклар боғи
Бағри бутун булсин, ҳар бир боланинг.

Қуёш раҳнамодин, қуёш бахт, сурур,
Шул боис қалбларда устивор гурур,
Умидвор кўзларда учмай туриб нур
Бағри бутун булсин, ҳар бир боланинг.

Энг буюк удум бу-кунгил тавоби,
Қолажак эл билган сағир савоби,
Бу қодир қисматнинг шудир жавоби
Бағри бутун булсин, ҳар бир боланинг!

Соғинч кўзларида қулганда дийдор,
Йулларга термулиб йиеламасин зор,
Бу еруг оламда битта ҳикмат бор:
Бағри бутун булсин ҳар бир боланинг!

Мурғак қалб қувончин сундирмаса гам,
Ушланган армондай яшнагай олам,
Ҳаттоки, қисмат қойим булса ҳам
Бағри бутун булсин ҳар бир боланинг.

ФРАНЦИЯЛИК МЕҲМОН

Мақтабимизда инглиз ҳамда француз тиллари чуқур ўқитилади. Биз ўқувчилар бу тилларни севиб урганмоқдамиз. Яқинда Франциянинг Ўзбекистондаги элчиси Жан Клод Ришар мақтабимизда меҳмон бўлдилар. У киши билан бирга шаҳар ҳокимининг муовини С. Латипов ҳам келдилар. Уларга 8-«А» ва 8-«Б» синф ўқувчилари иштирокида адабий-муסיқий дастур тақдим этилди.

Жаноб элчи Франция мамлакати, у ердаги ўқитиш, таълим-тарбия жараёнлари, турмуш тарзи ҳақида гапирдилар. Шу билан бирга француз ешларининг Ўзбекистонга булган қизиқишларини алоҳида айтиб утдилар. Бизларга янги эртақ китобларини совға этдилар.

Ана шундай ажойиб учрашувни ташкил қилган француз тили ўқитувчимиз Инобат опа Ҳамроевадан жуда хурсанд бўлдик.

Икки оғиз мақтабдошларим ҳақида ҳам сизларга гапириб берсам. Вилоят буйича «Сухандонлик» телетанлови утказилди. Унда 9-«А» синф ўқувчиси Муҳаббат Асадова биринчи уринни олиб, «Нафис санъат лицейи»га қабул қилинди. Бундан ташқари инглиз тилидан шаҳар олимпиадасида биринчи уринни олиш ҳам унга насиб этди. 8-«А» синф ўқувчилари Наргиза Орзиева, Малика Рустамовалар француз тилидан совринли уринларни эгаллашди. Яна бир гап. Шаҳар буйича утказилган «Ўқитувчи менинг тасаввуримда» деб номланган беллашувда ҳам мақтабимиз етакчиси Мунира опа Худоёрова биринчи уринни олдилар. Биз бундан жуда ҳам хурсанд бўлдик.

Нилуфар ҲАФИЗОВА,
Навоий шаҳридаги 8-урта
мақтабнинг 8-«А» синф ўқувчиси

ГУЛЛАРНИ СЕВУВЧИ УСТОЗ

Умр мисоли оқар сув, дейдилар. Ҳаш—паш дегунча утиб кетар экан. Лекин инсондан эзгу ишлар қоларкан.

Мен сизга ҳикоя қилмоқчи булган инсон 70 ёшни қарши олаётган, юзидан ҳамаша нур ёғилиб турадиган устозим Рузи ота Ҳамроев буладилар. Мана 48 йилдики, улар ҳар тонг қадрдон мақтаби, азиз шогирдлари даврасига отланадилар.

Устознинг қалблари узлари устираётган гуллари мисол гузал. Биз ўқувчиларнинг биология фанини интиқиб кутишимиз ҳам шундан.

Мақтабдаги иссиқхонада бир

неча турдаги гулларни Рузи ака бошчилигида авайлаб парвариш қилмоқдамиз. Бу гуллар тумандаги 19-, 39- ва 42-гимназия мақтабларининг залларини безаб турибди.

Устозимнинг меҳнатлари Ўзбекистон Халқ таълими вазирлиги томонидан бир неча марта фахрий ёрликлар, «Халқ таълими аълочиси», «Методист — ўқитувчи» курак нишонлари билан тақдирланган.

Мен барча шогирдлари номидан тиниб-тинчимас, гулларни сеувчи ва бизни ҳам гузалликка ошно этувчи устозимиз Рузи ака Ҳамроевнинг қутлуг 70 ёшлари билан самимий қутлайман.

Дилдора САЛОМОВА,
Бухоро вилояти
Ромитан туманидаги
42-гимназиянинг 9-синф
ўқувчиси

Бизнинг мақтабимизда бир одат бор. Бошланғич, яъни 4-синфни битиргандан сунг, ўқувчилар биринчи ўқитувчилари билан қишлоғимиз чеккасида унчалик баланд булмаган тепаликка бордилар. Бу жой Шаҳривайрон деб аталаркан. Уша ерда паловми, кабобми пишириб еб қайтадилар.

Биз ҳам шундай қилгандик. Менинг биринчи ўқитувчим-ойижоним буладилар. Шаҳривайронга борганимизда уша ерда булиб утган воқеани айтиб бердилар.

Айтишларича, Шаҳривайроннинг асли номи Шаҳриҳайбар экан. Бу ерда Шаҳриҳайбар қалъаси булиб, ислом динидан олдин ҳам одамлар яшаган. Қалъа атрофи баланд девор билан уралган экан. Танки томо-

ни душман ҳужумидан сақланиш учун катта канал билан айлантирилган экан. Қалъага бир неча маротаба араблар ҳужум қилибди. Шаҳар қамал ҳолатда қолибди. Аммо унинг хал-

сунг шаҳар аҳли ночор қолибди. Аммо шунда ҳам таслим булмай, мардларча ҳалок булибди. Душман эса бостириб кириб, у ерни хонавайрон қилибди. Шундан

кейин бу қалъани «вайрон», яъни «Шаҳривайрон» деб атаган эканлар.

«Шаҳри-

ШАҲРИВАЙРОНМИ ЎКИ ШАҲРИҲАЙБАР?

қи таслим булмабди. Шунда шаҳардан бир сотқин чиқиб, унинг сирини айтибди: Зарафшон дарёси буйида Хазора деган бир қишлоқ бор. Хазорадан Шаҳриҳайбаргача ер ости қувури орқали сув келар экан. Ана шу қувур оғзини беркитиш керак, дебди. Улар шундай қилибди. Натижанда, шаҳарга сув кирмабди. Бир неча кундан

ҳайбар» ёки «Шаҳривайрон» қалъаси ҳақидаги гаплар қанчалик туғри ёки нотуғрилиги бизга аён эмас, албатта. Аммо шаҳарнинг қаҳрамонлиги ҳалигача тилларда дoston.

Муътабар ЖУМАЕВА,

Навоий вилояти

Қизилтепа тумани

Ўзбекистон жамоа

ҳужалиги

6-синф ўқувчиси

ПАҲЛАВОНЛАР ЮРТИДАНМИЗ

Бировларни, айниқса кичикларни бекорга хафа қилиш жуда ёмон одат. Агар дилдор кечирим сурамаса, яна ҳам ёмон. Ана шундай мақтабдош бир болани танийман. Доим узидан кичикларни туртиб, портфелини отиб, ҳатто уришгача борали.

Бир таъзирини бериб қўймоқчи булдим. Бирок, қандай қилиб? Шунда қаратэ буйича мураббийимиз Маҳаматжон аканинг гаплари эсимга тушди: Ақл — инсон бошининг тожи, дейдилар. Наҳотки, ақл катта, кичик муаммолар устидан голиб чиқмаса! Ақл раҳнамолиги туфайли ечилмаган жумбоқ йук.

Уйлай-уйлай бир фикрга келдим. Уша дилдорга мақтабим қошидаги қаратэ тугарагига қатнашиши лозимлигини айтдим. У рози булди. Унга узим ҳам қаратэни ургатишда озми-кўпми ердлашдим. Биргалашиб машқ қила бошладик...

Мана шунга ҳам икки йил булди. Мен у билан дуст булиб қолдим.

Тажрибали спортчилар: «Ҳақиқий, кучли спортчилар интизомли, иродали, бардошли булади», дейишарди. Мен бунга ишондим. Дустим билан келажакда спортчи булмоқчимиз.

Олис юртларда ҳам Ватанимиз шаънини ҳимоя қилиб, байроғимиз кутарилганини қуришдан булак бахт булмаса керак. Ахир биз паҳлавонлар юртиданмиз-ку!

Улуғбек МУҲАМЕДОВ,
Тошкент шаҳар
Акмал Икромов
туманидаги
297-мақтабнинг 5-«А» синф
ўқувчиси

Бу қанақа машқ дейсизми? Агар мақоламнинг охиригача ўқисангиз билиб оласиз ва сиз ҳам шундай машқ қила оласиз.

Мақтабимизда киме, математика, биология, жуғрофия, зоология фанларидан олимлар, республикага танилган тажрибали мураббийлар сабоқ беришади. Масалан, директоримизни олайлик. Аыраф ака Ҳасанов ота-онамизни, ҳатто буви ва буваларимизга таълим-тарбия бериб, ҳаётда уз урниларини топишда хизматлари катта булган. 5—8-синфлар учун жуғрофия дарслигининг

АНГЛИКА МАШҚ

муаллифи, педагогика фанлари номзоди Паёз ака Мусаев жуғрофия дарсидан, «Ёш жуғрофлар» тугарагини эса Жаҳонгир ака бошқарадилар. Уларни сиз ҳам танисангиз керак-а? Жаҳонгир ака телевидение орқали жуғрофияга доир курсатувни олиб борадилар.

Бир кун тугарак раҳбаримиз «Тонг юлдузи» газетасининг бир сонини таҳлил қилишни айтдилар. Яъни жуғрофик машқ утказишимиз керак экан. Худди шундай қилдик. Ҳар бир мақола муаллифи қайси манзилданлигини билиб, уша жойни харитадан аниқладик. Сунгра у ернинг аҳолиси, ишлаб чиқариш маҳсулотлари, уша ерда туғилиб урган адиблар, олимлар, артистлар, хуллас, таниқли кишилари ҳақида ким нима билса сўзлаб берди. Шу баҳона кўп нарсаларни билиб олдик.

Энди эса тугаракни кутмасданок танаффус вақтларида ҳам «Тонг юлдузи» газетасини топиб, ана шундай жуғрофик машқ утказишимиз. Бир тарафдан тугарагимиз сафи кенгайган булса, иккинчидан эса сеvimли газетамиз обуначилари сони 200 га яқинлашди.

Тугарагимиз аъзоларида Тошкентга саёҳат уюштириш истаги туғилди. Шунда раҳбаримиз Жаҳонгир ака: «Саёҳат фақат пиёда

кезиб чиқишгагина мазмунли ва эсла қоларли булади» дедилар. Биз рози булдик. Мақтабимиз яқинидаги «Олтин тепа» деган жойдан Тошкент қафда тургандек бутун борлигини яхлит намоён этиб туради. Шу ердан туриб телеминора, ТошМИ, ТошДУ бинолари, аэропорт, сайёҳлар меҳмонхонаси каби иншоотларни бир-бирига нисбатан жойлашув хусусиятларини билиб олдик. Сунгра пиёда саёҳат давомида Қорақамиш жари, Тошкент халқ йули, темирйул ҳақида маълумотлар тушладик. Бир кунлик саёҳат давомида кўхна ва навқирон Тошкентимизга доир кўп нарсаларни билиб олдик. Жис-

монан ҳориб, руҳан тетиклашиб, Шамсиобод қишлоғимизга қайтдик.

Машҳура ҚАҲҲОРОВА,
Саида ЖАББОРОВА,
Тошкент вилояти Тошкент
туманидаги
2-урта мақтабнинг 6-«А» синф
ўқувчилари,
«Ёш жуғрофиялар» тугарагининг
аъзолари

Мақтаблар қутисига келган
хатларни Феруза ОДИЛОВА
саралади.

ТАНИШУВ

Олдиндан оққан сувнинг қадри йук, дейдилар. Бу мақолни доно одамлар тўқиб чиқаришган. Хоразмда яна бир бора амин булдимки, ҳақиқатан ҳам, олдиндан оққан сувнинг қадри булмас экан.

Гап шундаки, Хоразмда менин чин дусларим бор. Улар Боғот туманидаги Қулонқорабоғ қишлоғида истиқомат қиладилар. Ҳар гал дуслар хузурига борсам, қайтиш мудлатини бир неча марта узгарираман, охири ўтроқлашиб қолганимни узим ҳам билмай қоламан. Утган йили Сотволди Ҳасаннинг уйланиши баҳонасида Боғотга бориб, одатдагидек, меҳмонлигим эсимдан чиқиб кетди: шולי урими бошланиб қолди — уроқда ҳозир булдим, пайкалдан сабзи, шолғомларни йиғиштириб олин лозим булди — хирмонда ҳозир булдим ва ҳоказо. Хуллас, катталар юмуш билан машғул булган пайтлар атрофимизда қорачадан келган тўрт-беш яшар болакай сира нари кетмасди. Нафас ростлаб утирсак дарров ёнимиздан жой оларди. Ёш бола эмасми, у бошқа шевада гапирадиган одам борлигини тасаввурига сигдира олмайди. Шу боис каминани эринмасдан саволга тутди:

«Ғаширни нима дейди?» деб суради. «Сабзи», дейман. «Кутанакни нима дейди?» деб суради. «Полопон», дейман. «Полопон» деб умуман қушларнинг боласини айтадилар. «Кутанак» эса айнан чумчуқнинг боласидир!» деб Хоразм шеvasининг бойлигини рукач қилади Сотволди. «Бизда полопон дейилса, ҳамма чумчуқнинг боласини куз олдига келтиради», деб буш келмайман. «Замчани нима дейди?» деб саволини давом эттиради болакай. «Ҳандалак», деб жавоб бераман. Юмуртқа — тухум, гаччи — эчки, шоха — паншаха, ака — дада, Юлдуз — опа... Ахийри, болакайнинг саволлари мени боши берк кучага киритиб қуяди. Ноқулай вазиятдан қутулиш учун: «Охунжон, исмингиз нимага Охун эмас?» деб сурайман. «Чунки, Фаргонада исмини тоқ айтишмайди, жуфт айтишади. Шунинг учун менин «жон»имбор», дейди у. «Ахир, сиз Фаргонада яшамасиз, Хоразмда яшасиз. Хоразмда эса фақат қизларнинг исмига «жон» қушиб айтилади», деб йигитчани уялтирмақчи буламан. «Узим хоразмлик булсам ҳам, лекин исми фаргоналик», дейди Охунжон гап талашиб. «Қизиқ, исмининг минтақаси борлигини биринчи эшитишим!» дейман ҳайратланиб. «Нима бупти, Охунжон Мадалиев фаргоналикми?! Демак, Охунжон деган исм ҳам фаргоналик булади-да! Бу исмини менга Юлдуз опам қуйган!» Болакайнинг тўғри мантиқдаги гапларига эътироз билдириб булмайди. Юлдуз — Охунжоннинг опаси, укасидан ун беш ёш катта, лекин Охунжон уни «опа» демайди, исмини айтиб қақиради. «Фаргонада одамлар узидан катта одамнинг исмини ту-

тиб қақирмайдилар», дейман. Охунжон: «Менга бу исмини Юлдуз қуйган, шунинг учун исмини тутиб қақирингизга ҳаққим бор», дейди. Сезаманки, истисно тариқасида кенжатоё Охунжон опасининг исмини тутиб қақираверади. Чунки, адаш Охунжонларни ҳамма яхши кўради: фаргоналик қушиқчи Қулонқорабоғдаги хонадоннинг азиз кишиси каби ҳурмат-эътиборга лойиқ. Аслида, улар Охунжон Мадалиевни фақат телевизорда куришган, холос. Юзмаюз ҳеч қачон, ҳеч ким учрашмаган. Бироқ, бугун Олтиариқда айтилган янги қушиқ узоғи билан бир ҳафта мобайнида Боғотга етиб боради. Боғотдан уч-тўрт қақирим масофада «Қозок

чўнтагидан тукилиб қолган олди-қочдиларга тақлид қилишни биладилар; уларнинг юрагида кур йук, чуг йук. Бир суз билан айтганда, халққа айтадиган гапи йук...

Эсимда, 1989 йили Охунжон Мадалиев «Бир куни бир алвон замон булади» (Муҳаммад Юсуф шеъри) деб мунгли товушда куйларди. «Танклар адирларда бугдой уради» деган шоирнинг жасоратини қушиқчи такоррайди ва халқ қалбида ун йилдан бери жафокаш афгон лиёрида давом этаётган қирғинбарот урушига нисбатан мунис бир норозилик уйғотади. Уша пайтлари «Мангу обод булгин, Ўзбекистоним!» (Р. Жумание-

қончилик борасида ниҳоятда миришкор: улар учун баҳор ёки куз деган махсус иш фасли йук. Улар йил-ун икки ой давомида томорқадан чиқмайдилар: аслида, пленка остига кучат экиб, бир мавсумда икки-уч марта ҳосил олишни ҳам Олтиариқ тумани деҳқонлари бошлаб берганлар. Охунжон отасидан деҳқончилик сирларинигина эмас, айни чоғда одамийлик сирларини-да туқис урганади. Одамийликнинг энг биринчи сирини эса, маълумки, МЕХНАТ ҳисобланади. «Дом»да яшайдиган одам, олтиариқлик деҳқон оиласида вояга етган йигит тасаввурида, қандай меҳнат қилиши мумкин? ...Малакали санъаткор ёки санъат мухлисининг

булди.

Купчилик санъат мухлислари Охунжонни асосан лирик хонанда сифатида билдилар. «Туркман қизга уйланаман», «Кимлигини айтмайман», «Шоҳимардоннинг сойлари» каби қушиқлар бевосита ошиқ дилларга йуналтирилган булиб, тингловчининг туйғуларини тарбиялайди. Туйғулари тарбияланган мухлис асло адашмайди. Негаки, у гузалликни фарқлай олади, оқ билан қоранин фарқида боради.

Қушиқчи оммавий мухлисларини узига эргаштириб юради, уларни эзгулик сари стақлайди. Хуш, мурғак қалбга эзгулик уругини қадандан ҳам улугроқ вазифа борми?!

Охунжон яқинда Тошкентга ташриф буюрди. Сафар кунлари редакция-мизда булди. Ҳол-аҳвол сурашилгач, узоқ суҳбатлашдилар: бири ота сифатида фарзанд доғида куйганидан сузлаб, яна: «Яратганин иродаси шу булса, бандасининг қулидан нима ҳам келарди», дедилар. Бандаси куникар экан, бандаси унутар экан... Орадан уч-тўрт кун утгач, Охунжон янги қушиғи билан телевизорда чиқди.

«Жавоҳирим, жон томирим, юзларингни соғиндим мен,

Ярми айтиб-айтилмаган сузларингни соғиндим мен...»

Уша оқшом, уша қушиқни тинглаб утирган купчилик мухлисларнинг кузларида ёшлар милтиллади. Уша оқшом Охунжон Ўзбекистондаги купчилик хонадонларга ҳамдард, ҳамнафас булиб кириб борди. Афсуски, қушиқдан таскин топган минг-минглаб мухлислар хонанданинг узига таскин бериш имкониятидан мосуво эдилар. Бироқ Охунжон минг-минглаб мухлисларнинг олқишларини, самимий тилақларини ичичидан ҳис этиб турди. Зотан, саҳнага илк бор чиққан кезларидаёқ: «Минг-минглаб юракларда мангу қолиб кетмасанг, қушиқ эмас у...» деб баралла куйлаган санъаткор чин ИНСОН қалбини забт этишга қарор қилган эди.

— Худога шукр, қаерга борсам ҳам шунчаки меҳмон эмасман. Балки, одамларга яқин одам эканимни биламан, — деди Охунжон.

Муҳтарам газетхон, камини қулингиз бу сафар савол-жавобни ҳам унутиб, фақат узимнинг уй-хаёлларим билан банд булдим! Бунинг учун бизни маъзур кўрайлар! Насиб этса, магнит тасмаларига ёзиб олинган суҳбатни Охунжон Мадалиевнинг Тошкентдаги муҳташам саройлардан биридаги катта концертдан сунг эътиборингизга ҳавола этажамиз!

Узи хоразмлигу исми фаргонача Охунжон ҳам сеvimли ҳофизимиз билан ғойибона учрашгунча соғ-саломат булсинлар. Хоразмча сузлашгич лугатга ҳам бафуржа қайтамиз.

Охунжон Тўқчи Мадалиев охатлар

бозор» бор; у ерга ҳар куни Қўқон ёки Фарғонадан юзлаб тижоратчилар келадилар. Тижорат аҳли эса, сир эмаски, узлари билан маданият янгиликларини ҳам олиб юрадилар.

Хуллас, даромад гапларнинг буромади шундан иборатки, шולי урими пайти магнитофондан таралаётган Охунжон Мадалиев қушиқларини хоразмлик дусларим билан қайта-қайта эшитиб, олдиндан оққан сувнинг қадри йук, деган мақолни доно одамлар тўқиб чиқарганига ич-ичимдан ишонч ҳосил қилдим.

Мен Охунжон Мадалиевни ун йилдан бери шахсан танийман. Биз ҳамюртмиз, бир жойданмиз. Куп марта учрашганмиз, куп бора суҳбатлашганмиз.

Охунжон катта санъат даргоҳига тутаб эмас, ёниб кириб келди. Юракдан айрилган қушиқ тингловчи қалбини ларзага келтирди. Бугиздан айрилган қушиқ эса фақат белни ё белдан пастроғини (Маяковский ибораси) қимирлатади, холос. Ҳурматли санъатшуносларимиз ҳақли равишда бонг уришаётгани бежиз эмас, кейинги пайтлари «бом-бум-бом» қабилидаги келгинди бақир-чақирлар урчиб кетди. Нега бундай буляпти? Бизнингча, ясама қаландар кийимида саҳнага чиқаётган «булбулча»лар фақат хорижий чакана савдогарларнинг йиртик

зов сузи) деб саҳнада ҳайқириш учун қушиқчи уз миллатининг асл фарзанди булиши керак эди. Юракдан айрилган қушиқ юракка етиб боради. «Элим деб, юртим деб ёниб яшаган»лар, иншооллоҳ, элда азиз булади. Охунжон элнинг оғзига тушди, ўзбек халқининг суюкли фарзандларидан бирига айланиб қолди.

Овозни машқ ёки машаққат туфайли шакллантириб булмайди. Оллоҳ томонидан берилган овоз ҳам халқнинг бебаҳо мулки ҳисобланади. Бу жиҳатдан Охунжон купчилик тенгдошларига ибрат була олади. У мудом халқ дарди билан яшайди, халқнинг ичида яшайди. Эҳтимол, зукко санъат мухлисларининг ёдидан кутарилмаган булса керак: ҳали собиқ Шуро ҳокимияти барқарор булган пайтлари у Ўзбекистон миқёсида утқазилган йирик курик-танловларнинг совриндорларидан булган эди. Уша кезлари қушиқчи: «Тошкентга кучиб келсаммикан?» деб купчиликдан маслаҳат суради. Биров ундай дейди, бошқаси бундай дейди. Заминдан узилмаган хонанда нафақат Тошкентга, ҳатто Олтиариқ туманидан нарироқдаги шаҳарга ҳам кучиб кетмайди. Негаки, то элга танилгунча, танилгандан кейин ҳам бобо деҳқон отасининг (илойим, жойлари жаннатда булсин!) ёнига кириб, деҳқончилик юмушларида қатнашарди. Олтиариқ аҳли деҳ-

Ҳаёт бешигисан - она табиат

Азиз болалар! Орангизда ҳайвонот дунёсига қизиқмайдиган болалар кам бўлса керак-а? Бу саҳифамизни янги қурилиб ишга тушган Ҳайвонот боғи ҳақидаги суҳбатларга бағишладик. Бундан буён кимни қайси бир ҳайвоннинг яшаш тарзи, характери, табиати қизиқтурса у ҳақда билмаганларини бемалол сўрайверсин жавоб берамиз.

«Сартнинг боласи киритилмасин»...

Сизга тарихдан маълумки, чор Россиясининг ваҳший галалари 19 аснинг бошларида Урта Осиёни бутунлай истило қилгач, Тошкентни узларининг сиёсий, иқтисодий ва ерлик аҳолига нисбатан зулм тегирмонига айлантиришди. Ва уни бошқариш генерал Кауфманга топширилди. Кауфман Тошкентнинг энг гузал ва яшаш учун қулай бўлган жойларини узининг қули остидаги амалдорлар ва ҳарбий хизматчиларга булиб берди. Энг ачинарлиси, ҳозирги Амир Темур хиёбони бир ҳовуч урис хонимлари ва жанобларининг истироҳат боғига айлантирилиб, унинг кириш эшиги пештоқига «Дайди итлар ва сартлар киритилмасин» деган шиор илиб қуйилган эди. Бу уша кунларда халқимиз бошига тушган ҳақорат ва хурликнинг яққол тимсолидир. 1904 йилда жаноби Кауфман узларининг болалари ва қариндошлари учун куриб завқланиш ва намунали дам олиш мақсадида ҳозирги Олой бозори яқинида 3 гектар ерга муъжазгина ҳайвонот боғи ташкил этган эди. Ва бу ҳайвонот боғининг эшигига ҳам: «Сартнинг боласи киритилмасин», деган фармонларини илиб қуйдирган эди. Кейинчалик 1924 йилда ана шу 3 гектар ер асосида бу боғ кенгайтирилиб 7 гектарга етказилиб, ҳамма бемалол, эркин кириши мумкин бўлган ҳайвонот боғига айлантирил-

ган ва бу ҳайвонот боғи 1997 йилнинг 1 сентябригача уз фаолиятини лавом эттирди.

«Ие, олдингисидан зўр экан-ку?»

Дам олиш кунларининг бирида, янги ҳайвонот боғига бордик. Кириш эшиги олдидаги тоғ эчкисининг чиройли ва баланд ҳайкалини куриб ўғлим қийқириб юборди: «Қаранг ая, олдингисидан зўр экан-а, тезроқ юринг, кирайлик».

Ўғлимнинг ҳуш кайфияти беихтиёр менга ҳам таъсир этди. Ичкарига кирарканмиз, одамнинг баҳри-диллини очадиган ажойиб манзарага дуч келдик. Ҳайвонлар учун махсус ишланган қафасларнинг орасталиги, ҳайвонларга бўлган қулайлик беихтиёр эътиборингизни жалб қилади.

Бизни ҳаммадан кўп ҳайратлантирган нарса ёввойи ҳайвонлар учун ишланган алоҳида хоналар бўлди. Қоплон, йулбарс, сиртлон, шер, бури ва айиқ войларнинг узларини худди урмондагидай ҳис қилиб эркин юрганликларини куриб бир завқингизга ун завқ қушилади. Агар ишонмасангиз марҳамат, узингиз ҳам бир кириб қуриш.

Азиз Ирисметов: «Ҳайвонот боғи дўкон эмас»

(Биз боғни айланиб юрарканмиз, ҳайвонларга синчиклаб назар солиб, уларни кузатаётган кишига кузимиз тушди. Яқинроқ бориб суҳбатга тортидик. Улар узларини ҳайвонот боғи директори уринбосари Азиз ака Ирисметов деб таништирдилар.

— Кечирасизу, Азиз ака шу уринда бизда айрим мулоҳазалар ҳам йуқ эмас эди. Дейлик бу ерда ҳайвонлар учун ҳамма шароитлар муҳайё. Лекин улар барибир эркинликни соғинишади. Чунки қафасда яшаш

улар учун ҳар томонлама оғир, ноқулай. Бечора ҳайвонларни мажбурий равишда она табиат бағридан ажратиб уларни сунъий муҳитга, яъни қафасларга солиб қўйиш шартми-кан?

— Тугри, мулоҳазаларингизда жон бор, албатта улар озодликни, кенгликларни соғинишади. Лекин ҳайвонот боғига келувчи болаларнинг кўпчилиги шаҳар болалари. Уларда ҳайвонлар ҳақида тасаввур йуқ ҳисоби, шунинг учун ҳам болалар ҳайвонот дунёсига бўлган меҳрни, эътиборни, муносабатни мана шу ерда курадилар ва урганадилар. Иккинчидан, ҳайвонот боғи ҳайвонлар учун маълум маънода қуриқхона вазифасини ҳам бажаради.

Чунки ҳозирги кунга келиб

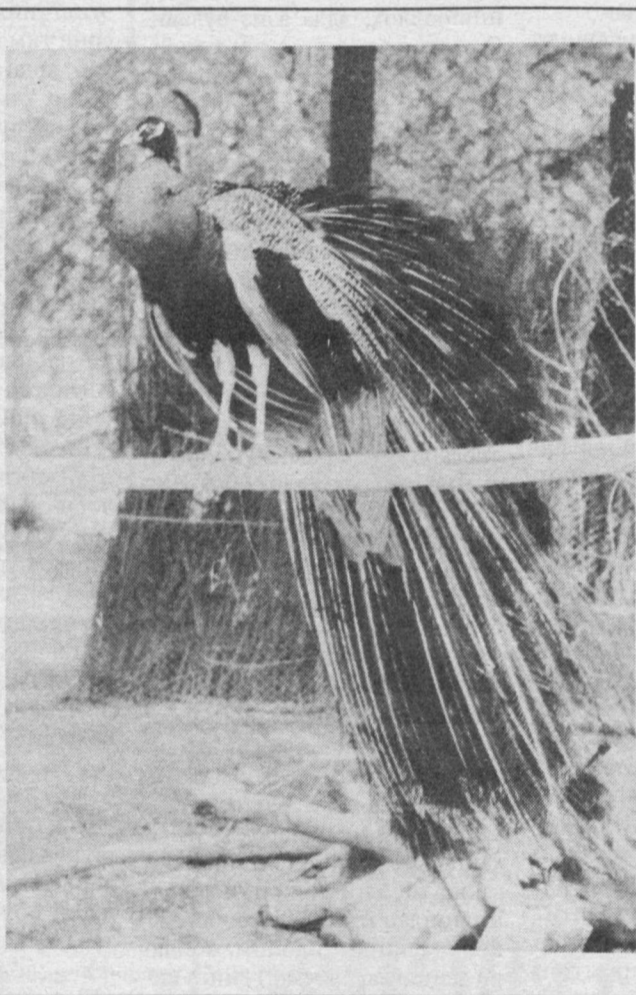
динги боғимиз жуда ноқулай ерда жойлашган эди. Шунинг учун уни кенгайтиришга ва баҳаво жой излашга қарор қилдик. Тошкентда эса баҳаволиги жиҳатидан Юнусобод даҳасига тенг келадиган жой йуқ. Юнусободдан 123 гектар ерни танлаб, 1995 йилдан янги ҳайвонот боғининг қурилишини бошладик, 1997 йилнинг биринчи сентябрида ҳамма иш ниҳоясига етказилиб, боғимизнинг очилиш маросими булиб утди. Президентимиз И. А. Каримовнинг шахсан узлари ташриф буюриб: «Биздаги ҳамма яхши нарсалар албатта болаларга аталиши керак», — дедилар қувонч билан.

Ҳозир бизда юз хил ҳайвон турлари мавжуд. Лекин фақат шу билангина чекланиб қолмай, Германиядан 148 дона ҳайвон олиб келдик. Буларнинг орасида 31 та маймун, 3 та тимсоҳ ва турли-туман қушлар бор. Бугунга келиб, қафаслар сони 80 тага етди. Илгари улар бор-йўғи 30 та эди холос. Шундай қилиб, десангиз келажакда ҳайвонлар сонини 500 тага етказамиз, деган улуг ниятимиз бор. Биз аввалом бор ҳар бир ҳайвонга узининг яшаш шароитини яратиб беришимиз керак, ахир ҳайвонот боғи оддий дўкон эмаски, ичини молга лиқ тўлдириб куз-куз қилсанг. Ҳар бир ҳайвонга алоҳида парвариш, эътибор ва меҳр лозим.

Узимизни қизиқтирган барча саволларга Азиз акадан аъло даражада жавоб олгач, суҳбатимизга яқун ясадик-да, ҳайвонот боғини айланишда давом этдик. Сизларни ҳам анчайин зериктириб қўйдик шекилли. Келинг, яхшиси маймунлар томонга утайликчи, қани улар нима қилишяпти экан.

МАЙМУНХОНАДАГИ ТОМОША

Яқинда Германиядан Шим-

экологиянинг ниҳоятда салбий томонга узгариши оқибатида кўпгина ҳайвонлар йуқ булиб кетмоқда. Шунинг учун ҳайвонот боғи ҳайвонларга бемалол қуриқхона вазифасини утай олади. Негаки, ҳозирги кунда баъзи ҳайвонлар фақат зоопарклардагина сақланиб қолган.

— Янги ҳайвонот боғини ташкил қилиш ҳақидаги фикр қачон уртага ташланган эди?

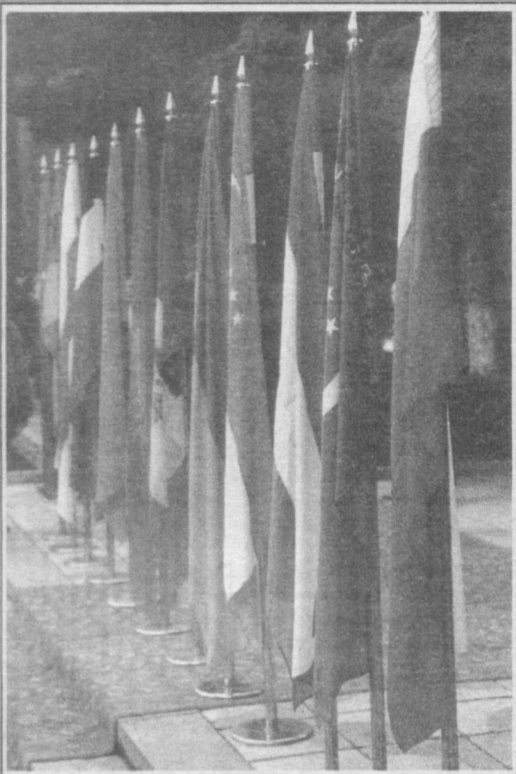
— Узингизга маълумки, ол-

панзе деб номланган одамсимон маймуннинг келтирилиши болажонларнинг ҳайвонот боғига бўлган қизиқишларини яна бир қарра оширган шекилли, маймунхонада азбаройи одам кўпчилигидан зурга қадам ташлайсиз. Айниқса, Шимпанзенинг ақли бизни ҳайратга қолдирди. Нега дейсизми? Чунки сал бебошроқ болалар унга қараб писта пучоқлари отишиб, ҳар хил ҳаракатлар қилиб, унинг устидан кулмоқчи булишганди, Шимпанзенинг узи уларнинг устидан бошлаб қулди. Яъни болаларнинг бу гайритабиий ҳаракатларини анча вақтгача жимгина кузатиб тургач уларга қараб, эсинг жойидами дегандек, ишора қилди. Ва қовоқларини солиб, уларга қарамай ҳам қўйди. Мана қурдингизми, болажонлар, агар сиз ҳам ҳайвонот боғига борсангиз ҳеч қачон ҳайвонларни масҳара қилишга ҳаракат қилманг. Чунки, улар бизнинг дустимиздир. Ва ҳамisha бизнинг кумагимизга, мададимизга, меҳримиз ва ердадимизга муҳтождирлар. Зеро, Сиз ҳар лаҳза шуни ҳис қилиб яшаркансиз, қизил китобга киритилган ва унга киритилаётган ҳайвонларнинг сони кундан-кунга камайиб борса ажабмас. Чунки ҳамма нарсанинг давоми авваламбор меҳр ва шафқатдир. Ие, Сизларга бир янгиликни етказишни унутибмизку. Ҳайвонот боғидаги амакижонларингиз Сизларга ажойиб совға тайёрлаш арафасидалар. Яқинда ҳайвонот боғига Африкадан уша Сизлар яхши курадиган филвой ва жирафани обкелишмоқчи эканлар. Қалай, зурми? Қолганини борганда қурасизлар. Хуп хайр, куришгунча омон булинглар.

Халима АХМЕДОВА

Минглар қаторида юртим байроғи, Фахр-ифтихорнинг нурли маёғи.

НАВРЎЗДА ИШИМИЗ БОР

Мана, баҳор яқинлашиб келмоқда. Ҳадемай Наврўз байрамлари бошланади. Наврўз ширин таом - сумалак сиз ўтмас керак. Тўғри, сумалак тайёрлаш қийин. Уни тажрибали момолар ундиришади, пиширишади. Лекин бу катта издиҳомда биз - болаларга ҳам ишлар етарли. Масалан, сумалакка ундириладиган бугдойни ивितмай туриб уни битталаб хас-хашаклардан ажратиб тозалаш ва бутун-бутун донларни саралаш. Бугдойни ювиб, ивитиб қўйилгандан сўнг, қоронғу хонага ёйиб қўйилганда ҳар кун икки маҳал унга сув сепиш. Бу ишни ювиниб ва тоза кийиниб, озода бўлган ҳолда бажариш керак. Сув сепаётиб яхши орзуларни ниёт қилишни унутмаслик керак. Сўнгра тоза жойдан ёнғоқдек-ёнғоқдек силлиқ думалоқ тошларни йиғиб қўйинг. Сумалакни пишираётганда уларни дошқозонга ташлаб қўйилса, таом

қозонга ёпишиб таг олмайди. Айтишларича, кейин бу тошлар муқаддас, сеҳрли бўлиб қолармиш. Уни сумкасига солиб юрган ўқувчи фақат аъло баҳо олармиш. Эшитгандирсиз: “Сумалакдан тош топдим, бир парча қуёш топдим” қўшиғини. Оналаримизга бугдойни қиймагагидан ўтказишга ҳам ёрдамимиз керак бўлади. Сумалак пишгандан сўнг уни тарқатишда қўмақлашсак, дуолар олашимиз. Сумалакни биринчи бўлиб маҳаланинг энг кекса онахонига олиб чиқишни унутманг. Сўнгра беморларга, кейин кўни-кўшни, қариндош-уруғларга тарқатилади. Баҳорнинг ширин ва тансиқ таоми сумалак бўлган хонадонда байрам - ўйин-кулгу бўлади. Ўйин-кулгу болаларсиз ўтмайди, албатта. Наврўзнинг безағи сумалак сайлида фақат томошабин бўлиб қолманг, дўстлар.

Ирода ТОЖИЕВА,
ёш муҳбир.

ДЕҲҚОН ХЎЖАЛИГИГА ҚЎЙИЛГАН МЕЗОН

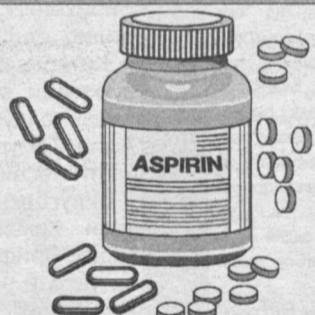
Қишлоқда олиб борилаётган ислохотлар ўз самарасини бера бошлади. Тўпланган тажрибалар асосида мустақил республикамизнинг “Фермер хўжалиги тўғрисида” қонун лойиҳаси яратилди. У бошқа муҳим ҳужжатлар қатори кун кеча матбуотда эълон қилиниб, халқ муҳокамасига қўйилди. Жамоатчилик фикри ўрганилгач, у тўлдирилган ҳолда Олий Мажлис муҳокамасига қўйилди. Қабул бўлажак қонунда деҳқон хўжаликларни тузиш, унинг фаолияти, ҳуқуқ ва бурчлари, бошқариш тизими, тузилмаси, ички ва бошқа жисмоний ҳамда юридик шахслар билан муносабати кабиларнинг ҳуқуқий асослари юзга келади.

ЭНГ КЕРАКЛИ ДОРИЛАР ЎЗИМИЗДА ЧИҚАДИ

Мамлакатимизда барпо этилган “Ташфарм Америкен Интернешнл” кўшма корхонаси қатор янги дори-дармонлар ишлаб чиқаришни йўлга қўйди. Улар орасида

гепатит, ошқозон-ичак касалликлари, камқонлик сингари оғир хасталикларига малҳамлар бор. Ҳозиргача бу медикаментлар Россия, Украина каби чет мам-

лакатлардан келтирилган эди. Ўзимизда тайёрланаётган бу дори-дармонлар хорижникидан 30 фоиз арзон. Шу йилнинг ўзида юқоридаги маҳсулотлардан 1 миллион сўмлик товар истеъмолга чиқариш режалаштирилди.

КИМ БЎЛСАМ ЭКАН

Бир кун эшигимиз кўнғироғи чалиниб, “Бу мен, Русланман” деган овоз келди. Эшикни очсам, кўшнимизнинг ўғли келибди. Кўлида дафтар.

- Ассалому алайкум, Мухаррам хола, мумкинми?

- Кирақол. Ойинг яхшимилар? Нима гап?

- Адабиёт дарсидан уйга вазифа қилиб “Ким бўлсам экан” мавзусида иншо ёзиб келиш топширилганди. Нима деб ёзсам бўлади? Шунини сўрамоқчидим, - деди ерга қараб.

- Ўзинг ким бўлмоқчисан?

- Мен бизнесмен бўлмоқчиманди. Лекин ўзбекчасига нима дейлишини билмаяпман.

- Биласанми, аслида “бизнесмен” сўзи русча сўз ҳам эмас, у инглиз тилидан кириб келган. Умуман ҳозирги кунда кўп халқлар бу сўзни асл ҳолича қўлайдилар. Сен ҳам бизнесмен бўлмоқчиман десаң бўлади.

- Офис сўзини ҳам қўлласам бўладими? Мени ўзимнинг офисим бўлишини хошлаيمان. Яна компьютер, ёнимда олиб юрадиган сотувий телефоним...

- “Офис” сўзи ҳам инглиз тилидан кириб келган. Таржимаси ишхона, иш жойи, контора, бюро сўзларини англатади. Телефонни эса уяли телефон деб ёзгин. Нима учун айнан бизнесмен бўлмоқчисан?

- Биласизми, ойим бозорда олма сотадилар. Мен уларга қарашиб тураман. Биз пулни қандай ишлатишни, қандай қилиб кўпайтиришни ўрганиб олдик. Ойим оборотдаги пулни ҳечам сарфламайдилар. Фақат фойдасини сарфлайдилар. Қайтанга ўртадаги пулга яна қўшиб, оладиган маҳсулотларимиз турини, килосини кўпайтирадилар.

- Тўғри, бозорда савдо қиладиганлар пулнинг қадрини ҳам, ўрнини ҳам яхши билдилар. Лекин сен айтганингдек, бизнесмен бўлиш учун яхши билимга эга бўлиш керак. Ундан ташқари ўзбек тилини, рус, инглиз тилини аъло даражада ўзлаштириш, компьютерни ўрганиш лозим.

- Мен икки йилдан бери инглиз тилига қатнапман, - деди бирдан кўзлари чакнаб, - ўқитувчим ҳар дарсимга “беш” баҳо қўйяптилар. Дарсни ҳар кун тўрт марталаб қайтаргин дейдилар.

- Яхши, қайси мактабда ўқийсан? Мактабдаги баҳоларинг қандай?

- 248-мактабнинг 4- “В” синфида ўқийман. Баҳоларим “тўрт” ва “беш”. Мен яна каратэга ҳам бораман. Ҳақиқий бизнесменлар спорт турларини ҳам билиши керак экан.

- Ўзинг ҳам савдо қиласанми? - Ҳа, ойимнинг ёнларида ўтира-

ман. Менга алоҳида жойга олма, мандариндан ўлчаб берадилар. Мен эса сотаман. Кейин ҳамма пулни ойимга бераман. Фойдасини йиғин десалар ҳам, ўзларига бериб қўявераман. Пул тургандан кўра ҳаракатда бўлгани яхши бўларкан. Мана Достон йиғин эди. Барибери кўпаймаяпти. Меники эса кунда ортиб борапти.

- Катта бўлсанг қайси олийгоҳга ўқишга кирмоқчисан?

- Мен юқори синфларни иқтисодчилар лицейида ўқиб, кейин Иқтисодиёт университетида кирмоқчиман.

- Мана шу айтганларингни ҳаммасини ўтириб ёз. Мен текшириб бераман.

Руслан жойлашгач, беғубор, буюк орзуларини баён қила бошлади. Кўлидаги қалам қоғозда йўрғалаган сари энтикар, қаршида турган чўққига кўркмай қарар, орзуси йўлида шаҳдам қадам ташлар эди. Кўзим дафтар варағига тўкилаётган орзуларда. Ҳақиқатан ҳам ҳар бир жумла, ҳар бир сўз бехато, хусни хат терилган маржондай, тўлиб қолай деган дафтар

озода тутилган, сувқоғоз билан ўралган. Ўзига қарадим. Уйга қиядиган уй кийими ювилиб дазмолланган, бирорта йиртилган жойи йўқ. Оёқ кийимини ҳам кирган захоти бир четга териб қўйивди.

Қуш уясида кўрганини қиладиганларидек, Руслан ҳам олган тарбиясини кўча-куйда “билдириб” кўярди. Биров билан уришмайди, гап талашмайди, чақимчилик қилмайди, ёлғон гапирмайди.

Рост сўзлаган орзуинг рўёбга чиқсин, ўғлон!

М.ИКРОМОВА,
Тошкент шахри.

ИҚТИСОДИЁТНИНГ ЭНГ БУЮК ХИЗМАТИ
У ҳаммага керак

Иқтисодиёт - бу сўз асли грек тилидан олинган бўлиб, дастлаб грек олими Гесиод (милоддан аввалги 7-8 аср) томонидан киритилган, сўзма-сўз таржимаси Oigonomika; "Ойкос" - уй, хўжалик; "номос" - қонун дегани, туб маъноси - хўжаликни муайян қонунлар асосида юриштиш, бошқаришни билдиради.

Бу қонунларни билмай туриб, ҳеч қандай бизнес қилиб бўлмайди, ҳеч қандай иқтисодиёт таракқий этмайди. Бозорлар ўз қонунлари асосида яшайди. Бу қонунларни билиш, улардан фойдалана олиш нафақат хусусий бизнесда муваффақият қозонишга, шу билан бирга бутун иқтисодиёт самарадорлигини оширишда катта ёрдам беради.

Жаҳондаги атоқли иқтисодчилар жуда узоқ йиллардан буён ресурсларнинг чекланганлиги ва эҳтиёжларни танлаш муаммолари билан шуғулланиб келдилар, бироқ ҳозирги замон иқтисодиёт фанига XVII асрда тамал тоши қўйилди.

Ҳозирги кунга қадар дунёдаги борча ривожланган давлатларда иқтисодчилар - ресурслардан самарали фойдаланиш усулларини тапишга ҳаракат қилади.

Хукумат ҳам ана шундай муаммоларни ўрганаётган ва уларни ҳал этиш йўллари тақлиф қилётган иқтисодчилар меҳнатига юқори ҳақ тўламоқда.

Ресурсларнинг чекланганлиги ҳамда эҳтиёжларнинг чексизлиги уларни қондиришнинг оптимал даражасини танлаш зарурати ўртасидаги номуносивлик ҳозирги замон иқтисодиёт фанининг энг йирик муаммосидир.

Шунинг учун ҳар бир одам дуч келадиган муаммо шундан иборатки, иқтисодиёт эҳтиёжларнинг бир қисми танлаб олиниши биланоқ бошқасини танлаш имкониятидан маҳрум бўлинади.

Масала, ҳозирги кунда Ўзбекистон давлати учун нефть маҳсулотлари, ғалла, коммуникация иншоотлари, турар-жой ва малака-

ли ишчи кучига бўлган эҳтиёжлар энг зарур эҳтиёжлардан ҳисобланади ва ресурслар энг аввал шуларни қондиришга қаратилган.

Ресурсларнинг камёблиги инсоният учун умумий ҳодиса. Агар охириги 200 йилни олсак, унда дунёдаги истеъмолчилар сони беш мартадан ортқ кўпайди, бироқ ер ости ва ер усти бойликлари кўпайгани йўқ.

Ўзбекистон ўзининг тараққиёт моделини белгилар экан, бу моделга халқнинг тарихий тажрибаси, маънавий анъаналари, энг ривожланган мамлакатларнинг ютуқларини таҳлил қилиш ҳам асос қилиб олинди. (Иқтисодий модель - соддалаштирилган таъкид ёки формула бўлиб, ундан фойдаланиш иқтисодий ҳодисаларни англов олишни ўргатади). Мисол тариқасида, агар иқтисодчи (экономист) Қозоғистонда ҳосилнинг асосий қисмини совуқ ўриб кетганидан кейин Россияда ғалла нархини олдиндан билиш учун талаб ва тақлиф қонунни ҳамда оддий иқтисодий моделларни татбиқ этиши мумкин.

Лекин олдиндан аниқ бир хулоса чиқариш, фойдаланилган модель сифатига боғлиқ.

Шундай қилиб, иқтисодиётни ўрганишимизни учта муҳим сабаби бор.

Биринчидан, шахс сифатида, яъни сиз жамият аъзоси бўлгандан кейин иқтисодий билимларсиз яшай олмайсиз. Чунки, инсон тирлик жон биринчи новбатда моддий эҳтиёжини қондирилиши керак. (Масалан, озик-овқат, уй-жой, кийим-кечак ва ҳоказолар) буларга фақат иқтисодий билимлар орқали эришилади.

Иккинчидан, одамлар ўз тиркичиликлари учун пул ишлаб топивиши ва сарф ҳаражат қилишни ўрганади.

Учинчидан, мамлакат фуқароси сифатида имкониятларни рўйбага чиқаришда ҳам ёрдам беради. (Масалан, сиз сайловчи сифатида иқтисодий масалалар юзасидан ўз фикрингизни айтишингиз мумкин).

Американинг энг машҳур иқтисодчи олими, Нобель (1976 й) мукофоти совриндори Милтон Фридман (1912 й)нинг ёзишча, иқтисодиёт илмининг қонун-қоидаларини бир бет қозога ёзиб сиғдириш мумкин, бироқ шунга қарамай, уни ниҳоятда жуда кам киши тушунади. Демак, ўқиган эмас, уққан ўрганади.

Нилуфар КАРИМОВА,
Алишер Навоий номидаги Республика нафис санъат лицейи 9- "Д" синф ўқувчиси

Хуршид Даврон
Соҳибқирон Набираси

Мен отам олиб келган "Соҳибқирон набираси" китобини бир ой мобайнида ўқиб бўлдим. Сўнгра отам: "Шу китоб хақида ўз фикрингни ёзсанг, мен газетага олиб борардим", - дедилар. Мана, ўз фикримни ёзаётганим...

Жалолиддин дадаси Маҳмуд ака билан.

Тарихга жуда қизиқаман. Айниқса, Алишер Навоий, Амир Темур, Улуғбек, Жалолиддин Мангуберди, Жамшид Коший каби буюк боболаримиз тарихини билиш мен учун мароқли... Отам келтирган китобни Хуршид Даврон ёзган. Мен китобни чанқоқлик билан ўқиб, Амир Темур, унинг набираси Мирзо Улуғбек, Бибиҳоним кечмишларини билиб олдим.

Китобда бола Улуғбекнинг зукколиги, бир илоҳий сезиш билан юлдузларни кузатиши, Амир Темур ва Улуғбекнинг ҳаёти тасвирланган.

"Улуғбекнинг биринчи устози Ҳамза ота Тусий - Шайх Ориф Озарий, иккинчи устози эса Қозизода Румий эди" - деб ёзади Х.Даврон ўз китобида.

Улуғбек улғайгач, Али Кушчи унинг шоғирди бўлди. Улуғбекнинг болагигадаги зукколигини адибимиз шундай тасвирлайди:

"Бобо набирасига муғомбирона тикилди-да, бир четда ёлғиз товланиб турган юлдузни кўрсатаркан:

- Хув анави юлдузни Шаъри дерлар, - деди.

Улуғбек ажабланиб бобосига ялт этиб қаради, сўнг:

- Йўқ, бобожон, ул Суходур, - деб эътироз билдирди.

Соҳибқирон набирасини синаш учун атайлаб юлдуз номини чалкаштирганини билдирмай, жиддий бош силкиди:

- Оре рост, Улуғбек, ул Суходур.

Осмонга тикилиб турган Улуғбек тўсатдан:

- Ия! - деб юборди.

- Нима бўлди, мирзо? - деди ажабланган соҳибқирон.

- Пайқадингизми, бобожон, хув анаву томонда юлдуз ёниб турарди, ҳозир эса кўринмайди..."

Жаҳонгир бобоси набирасининг зийраклигига яна бир бор таҳсин ўқийди.

Соҳибқироннинг донишмандлигини шундай тасвирлайди:

"- Ҳокимият, - деб айтар экан Амир Темур набирасига, - бамисли кескир шамширдир, уни тезроқ ишга солгинг келади, аммо қўлга олишинг билан уни ақлу фаросат билан ишлатишни ўйлай бошлайсан..."

Ёзувчининг Бибиҳонимни шундай улуғлагани ёқди:

"Соҳибқирон зафарли юришларидан олдин Бибиҳонимдан маслаҳат сўрар эди."

Улуғбек туғилганда Бибиҳоним Гавҳаршодбеги (Улуғбекнинг онаси)нинг инжиқлигини билиб, болани ўзи тарбиялайди. У Улуғбекни тарбиялашдан ташқари, ўғилларини, умуман, барча амирзода набираларни ҳам тарбиялаган эди.

Улуғбек - Сароймулкхонимнинг энг суйган набираси бўлган. Улуғбек болалигида малика:

"Кўзичоғим, кўзлари мунчоғим, овунчоғим!" - деб эркалар, яна кўз тегиб қолмасин дея, "бурни пачоққина", деб айтар эди.

Маликанинг Улуғбекка муҳаббати жуда катта эди.

Биз болалигимиздан олдимизга мақсад қўйиб интилсак, албатта, ўз мақсадимизга етамиз.

Бобомиз Улуғбек болалигида севиқли бибиҳонисига шундай дер эди:

"Улғайсам, ўзим бир расад тиклаб, юлдузларда инсон яшайдими, йўқми, албатта, билиб олурмен".

Улуғбек улғайгач, ўз орзуига етади. У тарихда "Зижи жадиди Кўрагоний", "Зижи жадиди султоний" номлари билан машҳур юлдузлар жадвалини яратди, расадлар тиклади...

Биз - соҳибқирон Амир Темур набиралари, боболаримиз номини эсдан чиқармаслигимиз, улар ҳақида ёзилган тарихий-бадий

Жалолиддин САЪДИНОВ,
Ш.Фуломов номидаги 114-мактаб-гимназиянинг 5- "А" синф ўқувчиси

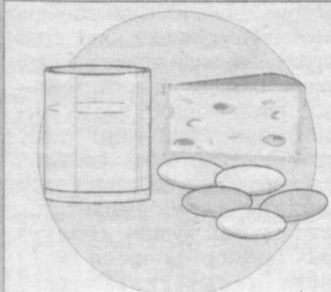

БОЗОРДА НИМАЛАР СОТИЛАДИ?

Бозор ўзига хос структурага эга бўлган мураккаб тизимдир. Шунга кўра у хилма-хил турларга бўлинади. Улардан биринчиси - айирбошлаш объектининг моддий шакл жиҳатидан бозорнинг куйидаги турларидир:

- истеъмол товарлари ва хизматлар бозори;
- ишлаб чиқариш воситалари бозори;
- молия бозори;
- валюта бозори;
- меҳнат бозори;
- интеллектуал товар бозори;
- шоу-бизнес бозори.

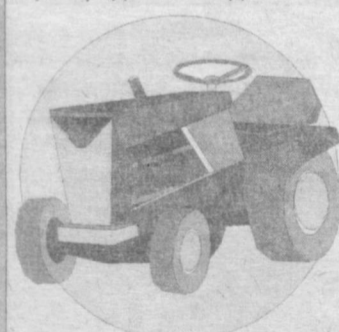

ИСТЕЪМОЛ ТОВАРЛАРИ ВА ХИЗМАТЛАР БОЗОРИ

Истеъмол товарлари бозори савдо шахобчаларидан иборат бўлади. Унга давлат, кооператив, тижорат савдоси, деҳқон бозори, чайқов бозори кабилар киради.

Бунда сотувчилар - товар ишлаб чиқарувчилар ёки уларнинг ваколатини олган корхона ёки ташкилотлар бўлса, харидор эса кенг истеъмолчилардан иборат бўлади. Бозорда истеъмол товарларидан ташқари аҳолига ҳар хил маиший, техникавий хизматлар ҳам сотилади. Бу ерда харидорлар фақат фуқаролардан иборат бўлмайди. Улар таркибига аҳолига бепул хизмат кўрсатувчи корхона ва ташкилотлар (касалхона, болалар боғчаси, қариялар уйи, етимхона ва бошқалар) ҳам киради. Улар ҳам кенг истеъмол буюмларини сотиб оладилар.

Истеъмол бозорида товарлар қатъий давлат нархлари, назорат қилинадиган нархлар ва эркин бозор нархларида сотилади.

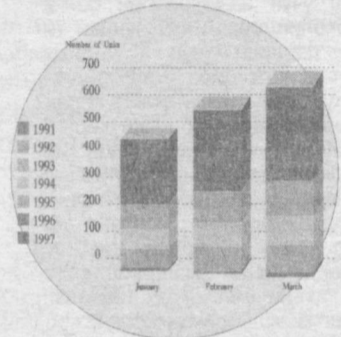

ИШЛАБ ЧИҚАРИШ ВОСИТАЛАРИ БОЗОРИ

Меҳнат қуроллари ҳамда хом ашё, ёқилғи ва металлларнинг олди-сотдиси бозоридир. Унда сотиладиган товарлар шахсий истеъмолга эмас, асосан ишлаб чиқариш истеъмолига мўлжаллангандир. Демак, товарнинг сотувчилари ҳам, харидорлари ҳам товар ишлаб чиқарувчилардир.

Бу бозорда оммавий бир хилдаги товарлар (пахта, дон, металл ва бошқа) эр-

кин нархда, нақд пулсиз, корхоналарнинг банкдаги махсус ҳисоб рақами орқали ҳисоб-китоб юритиш йўли билан сотилади.

МОЛИЯ БОЗОРИ

бу жамиятдаги молия хизматлари бозоридир. У молия маблағларини вақтинча ҳақ тўлаб ишлатиш ёки уларни сотиб олиш юзасидан бўлган муносабатлардир. Банкларда, фонд биржасида ва аукционларда ўтказиладиган молия бозори асосан кредитлар бозори кўринишида бўлади. Кредит истеъмол товарларини сотиб олиш, ўз хусусий ишини ташкил этиш ёки кенгайтириш (ишлаб чиқариш воситалари ва ишчи кучини сотиб олиш) давлат харажатларини амалга ошириш ва ҳоказолар учун олиниши мумкин.

Кредит учун тўланадиган пул "ҳақи" унинг учун тўланадиган фоиздир. Фоиз ҳар қандай нарх каби бозордаги талаб билан таклиф нисбатига боғлиқ.

Молия бозори таркибига куйидагилар киради:

- * пул бозори;
  - * қимматли қоғозлар бозори;
  - * валюта бозори;
  - * инвестиция бозори (мблағларнинг сарфланиши);
  - * ссуда капитали бозори;
  - * сугурта бозори ва ҳ.к.
- Молия бозорида икки гуруҳдан иборат субъектлар пул билан муносабат қиладилар.

Биринчиси - пул эгалари ёки уни сақлаб турувчилар. Бунга аҳоли, фирма, компания ва давлат муассалари киради.

Иккинчиси - пулга муҳтож бўлган субъектлар (шахслар, ташкилотлар, мамлакатлар)дир.

Ҳар иккала субъектлар орасидаги эркин пул муомаласи, яъни олди-берди муносабати молиявий бозорни билдиради.

Бу бозордаги субъектлар ўртасидаги муносабатлар

ҳар икки томон учун манфатли бўлгандагина юзага келади.

Қимматли қоғозлар бозори — у даромад келтирувчи қимматли қоғозлар: акция, облигация, вексель, чек, депозит, сертификатларнинг олди - сотдиси. Бу бозор фонд биржаси деб юритилиб, у ерда йирик корпорацияларнинг, марказий ва маҳаллий давлат маҳкамаларининг қимматли қоғозлари сотилади ва сотиб олинади.

Қимматли қоғозлар бозорида ҳам сотувчилар ва харидорлар ўзаро муносабатда бўлади, ваколатга эга бўлган брокерлар-маклерлар (даллоллар) улар ўртасида воситачилик қилади. Бундан ташқари, бундай бозордаги махсус биржа чайқовчилари борки, улар акция курси ўзгаришини олдиндан пайқаб, акцияларни катта партия (микдор)да сотиб олиб, сўнгра уни қимматга сотиб катта даромад кўришади.

ВАЛЮТА БОЗОРИ ҲАМ БОРМИ?

Бор. Валюта бозорида турли мамлакатлар валютаси олди-сотдиси қилинади. Бозорда корхона, фирма, давлат идоралари ва фуқаролар қатнашади.

Валюта бозори амалиётда валюта билан савдо қилувчи банклар ва валюта аукцион кўринишида бўлади. Ўзбекистонда валютани олди-сотди қилиш операциялари билан республика Марказий банки, республика Ташқи иқтисодий фаолият миллий банки ва шу фаолият учун рухсат берилган банклар шугулланишади. Валюта муомалалари асосан АҚШ долларларида олиб борилади.

МЕХНАТ БОЗОРИМИ ЁКИ МЕХНАТ БИРЖАСИМИ?

Меҳнат бозори бу иш кучини олди-сотди қилиш муносабатини билдиради. Бу ерда инсоннинг меҳнат қилиш қобилияти маълум

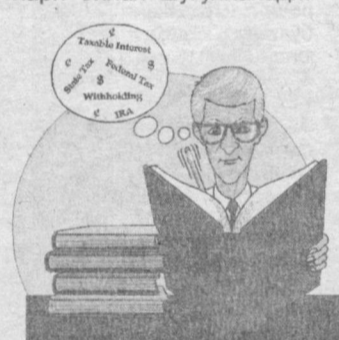

муддатга сотилади. Аввал ишчи кучидан фойдаланилади, сўнгра унинг ҳақи тўланади. Меҳнат бозорининг шаклларидан бири-меҳнат биржасидир. У ишчи кучини пулга айирбошлашда воситачилик қилади.

Меҳнат биржаси:

- * рўйхатдан ўтган ишсизларни бўш иш жойларига жўнатади;

- * кишиларни касбга йўллайди;
- * янги ишчи касбини эгаллашга ундайди;
- * малакани ошириш ишлари билан шугулланади.

ИНТЕЛЕКТУАЛ ТОВАРЛАР БОЗОРИ

— ақлий меҳнат маҳсули бўлмиш товарлар ва хизматларнинг айирбошлашини билдиради.

Бу бозорда сотувчилар ва харидорлар махсус товар ҳисобланган илмий ғоялар, техникавий янгиликлар, санъат ва адабиёт асарлари, хилма-хил ахборотлар олди-сотдиси юзасидан ўзаро муносабатда бўладилар.

Интеллектуал бозор турли кўринишларда бўлиши мумкин. Жумладан:

- * илмий-техник ишланмалар бозори;
  - * тасвирий санъат бозори;
  - * антиквар буюмлар бозори;
  - * кино бозори;
  - * ахборот бозори ва ҳ.к.
- Интеллектуал товарлар бозорида илмий-техникавий ишланмалар олди-сотдиси

катта ўрин тутади. У амалда:

- * патент;
- * лицензия;
- * ноу-хоу сотишдан иборат.

Бу ерда илмий техникавий янгиликлар харидор мулкига айланиш шarti билан ёки ўз эгаси мулки бўла туриб, вақтинча фойдаланиб туриш шarti билан сотилади.

Мазкур бозор фан-техника ривожига катта ҳисса қўшади, янгиликларни керакли жойда самарали қўлланишини таъминлайди.

ШОУ-БИЗНЕС БОЗОРИ - МАДАНИЯТ БОЗОРИ ДЕГАНИ

Шоу-бизнес бозори интеллектуал товар бозорининг энг таниқли турларидан бири. Бу бозор ёрдамида ҳар хил пулли томошалар кўрсатиш йўли билан даромад топилади. Шоу-бизнес бозори билан махсус фирмалар, маданий-музикавий уюшмалар ёки айрим бизнесменлар шугулланади.

Шоу-бизнесдан тушадиган даромад:

- * аҳолидан тушадиган томоша ҳақи;
- * фирмалардан тушадиган реклама пули;
- * томошабинларга савдо маиший хизмат кўрсатиш ҳақи ва бошқалардан шаклланади.

Шоу-бизнесда битишув шартномаларига биноан машҳур ижрочиларнинг чиқишлари уюштирилади. Контрактлар шоу-биржа орқали бўлади.

Шоу-биржа - бу турли мамлакат (регион)лардаги яккахон музикавий ижрочилар, ижрочилар жамоаси (ансамбллар) билан шартнома тузиш юзасидан ўтказиладиган биржасидир. У ақлий товарлар бозорининг бир тури ҳисобланади. Шартномаларда ижрочилар гастролларини ўтказиш шартлари, муҳими ижрочилар учун бериладиган гонорар (ижод ҳақи) келишиб олинади.

ЁТАКЧИ БЎЛИШНИ ИСТАСАНГИЗ...

Ўйинбоши бўлиш кимга ёкмайди? Синфбошилик гаштига нима етсин?!

Мактабдаги етакчилик дўстлараро жўрабошиликдан олдинги зина! Даврани бошқарган одам корхона жамоасини оғзига қаратадиган, йўриғига етаклайдиган раҳбарга айланиб бораверади. Бу пиллапоя зиналаридан адл кўтарилиш учун одам болалигидан бошлаб ўзини кўрсатишни билиши зарур. Яъни у ўзгалар олдида ўзини кўрсата олиши керак. Ана шундагина унга етакчилик насиб этади.

Етакчи - ниманидир бошқарларга нисбатан яхшироқ бажарувчи, билувчи шахс. Одам ўзига шунақанги иш топиши керакки, бу ишни дунёда ундан бошқа одам уддалай олмасин! Бирор нарса яасангиз, уни шундай бежирим ишлангки, бошқа ўртоқларингиз ҳавас қилсин! Тўпни дарвозага шундай йўналтирингки, гўё тўпингиз "ўз-ўзидан йўргалаб" кетсин! Куйни шундай чалингки, гўё сиз фақат сизгагина шарҳи ҳол айтсин. Қисқаси, ўзгалар бажариши мушкул ишни сиз осонгина қойиллатиб кўйинг. Ана шунда сизнинг уддабуронлигингизга, топқирлигингизга, ақли ва тadbиркор эканлигингизга атрофдагилар тан беради! Шунда ўша иш сизга шодлик келтиради. Зотан дунёда номи олтин харфлар билан ёзилган ҳамма даҳолар, етакчилар ниманидир бошқаларга нисбатан яхшироқ бажарганлар, теранроқ кўрганлар, чуқурроқ фикрлаганлар!

Донгдор айниқса етакчи (лидер) бўлишни ҳамма хоҳлайди. "Фақир киши панада" қабилида қаторда бор-йўқлиги сезилмай умр кечириш кимга керак?! Лекин кўпга бош бўлиб яшаш ҳар кимга ҳам насиб қилавермайди. Бошлик ("шеф") ёки етакчи ("лидер") бўлиш учун одамда қандай фазилатлар шаклланиши керак? Бунинг учун: биринчидан, сизга айтилаётганларнинг тинглай биладиган ва нималар дейишаётганини ўқий оладиган бўлинг; иккинчидан, илмоқсиз,

аниқ ва лўнда сўзлашга ўрганинг; учинчидан, жамоада пайдо бўлган келишмовчиликларни ўз вақтида, ётиги билан ҳал этишни ўрганинг, токи бу келишмовчилик кўпчилик ўртасига ёйилиб, "ажрим" қўлинишгача бормасин. Тўртинчидан шарти эса - тўғри режалаштиришни билишдир. Режалаштириш - умумий ғояни аниқ қисмларга бўлиб амалга оширишдир. Жамоанинг ҳар қайси аъзосига у бажариши даркор бўлган вазифани аниқ белгилаб, ижросини кузата билишдир.

Ҳа, режалаштириш - орзуланган мавҳум ўзлаштиришга ўтиш дегани. Яъни, олдида аниқ мақсад қўйиш ва уни амалга ошириш учун вазифаларни белгилаб олишдир. Аммо бундай тиниқ фаолият учун кўпчиликда кунт ёки тажриба етишмайди.

Хўш, унда нима қилиш керак? Ишни нимадан бошлаш керак?

Бунинг учун аввало нима қилмоқчилигингизни билиб олинг. Сўнг уни бажариш учун қанча вақт зарурлигини аниқланг. Ниҳоят, ишнинг қайси қисмини неча дақиқада амалга оширишни қатъий белгиланг. Масалан, ўзингиз яшайдиган хонани обдон тозалаш керакми (албатта, уқангиз билан бирга): 1) Бу ишга қанча вақт кетади? - Бир кун. 2) Қанча кун бўйи бўш бўласиз? - Яқшанбада. 3) Хонадаги жиҳозларни қанча ташқарига чиқарган маъкул? - Эрталаб нонуштадан сўнг. 4) Хонани аввал супуриб-сидириб сўнг гулқоғоз ёпиштириш керакми ёки аввал гулқоғоз ёпиштириб, кейин бир йўла тозалаб-супуриш афзалми? - Олдин бир сидра тозалаш зарур, йўқса янги гулқоғозга чанг ўтиради. Ишни тутатгач, хонани чиқитлардан тозалаб, яна энгил супуриб-сидирилади. 5) Дераза ромларини бўяшда ойналарни артишчи? - Бунда ҳам аввал дераза кўзларини ярақлатиб, сўнг ром бўягани маъкул. Бўёқ ойнага тегиб кетмасин учун унинг четларига картон қоғоз қўйиб турилса,

бас. 6) Буларнинг ҳаммасига қанча вақт кетади? - 3-4 соат. Демак, соат 12 ларгача хона ичини энгил таъмирлаш, яъни охорлаш мумкин. 7) Энди хона шамоллаб, гулқоғозни ёпиштиришда суртилган елим ва эшик-деразадаги бўёқ қуриб, ҳиди кетгунча 5-6 соат вақтингиз бор. Сиз бу вақтда хонадан ташқарига чиқариб қўйилган жиҳозлардаги чанг ва доғларни обдон тозаласиз. Кийимларингизни қоқиб-силкиб, офтобга ёйиб шабадалатасиз. 8) Жиҳоз ва буюмларни хонага киритиб яна жой-жойига қўйишга бир соат етарли! Ана, энди яп-янги бўлиб қолган, баҳаво, ораста хонанингизга назар ташлаб, яйраб кетдингиз: аввал бир чуқур нафас олдингиз, сўнг икки елкангиз худди куш қанот қоққанга ўхшаб охиста кўтарилиб тушди ва... ишлаб ғубор қўнган оёғингиз ишлар ғубор қўнган кўнган устида турганингизни эслаб ўзингиздан уялиб кетдингиз. Устига устак, қўлларингизга томган бўёқ қатралари қотиб этингизни тириштирд. Беихтиёр ваннахонага талпиндингиз... Қушдай энгил бўлиб чиққангизда сиздан миннатдор ва сиздек фарзанди борлигидан бахтиёр ота-онанинг тазолиқ дастурхон атрофида овқатга қўл чўзмай, сизни кутиб ўтиганини кўрдингиз.

Агар мана шуларни режалаштирган экансиз, уларни белгиланган муддатда бажариб бўлсангиз, демак сизда режалаштириш ва ўзингизни бошқариш қobiliятингиз бор. Ўзини бошқара олган одам ўзгаларни ҳам бошқара оладиган - етакчи бўлиб етиши аниқ.

Мўмин-қoбилликдан йўлбошловчиликка ўсиш йўли шунчалик оддийми, дерсиз. Ҳа-да! Дунё тарихида номлари олтин харфлар билан ёзилган ҳамма етакчилар ҳам ишни ошхонани мустақил йиғиштиришдан - бировнинг кўрсатмасисиз қайси идишни қаерга қўя билишдан бошлаганлар!

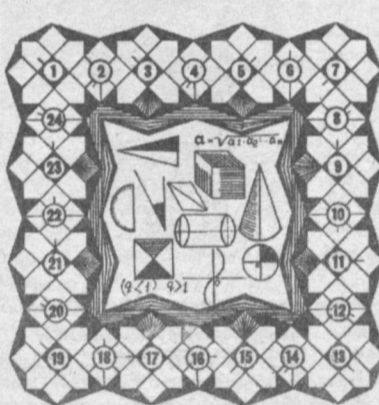

ЧАРХ

Она алласи-ла унган бу чечак, Ўзбекистон учун ёрқин келажак.

"МАТЕМАТИКА ЦИКЛОКРОССВОРАИ"

1. Ўзбек математик олимидан келиб чиққан атам - муайян масала ёки мисол ечиш усуллари мажмуи. 2. Айлана сирт. 3. Тўғри бурчакли учбурчак ҳақидаги теорема муаллифи бўлган қадимги юнон математиги. 4. Тўғри бурчакли учбурчак томони. 5. Тригонометрик функция. 6. Тўғри чизиқ бўлаги. 7. Таркибида ўзаро боғланган бир неча катталик бўлган математик тенглик. 8. Бурчак ёки ёй ўлчов бирлиги. 9. Математик ишора, илдиз чиқариш амалининг белгиси. 10. Геометрик шаклнинг ўқ чизиклари кесилмайдиган нуқта. 11. Мунтазам кўпбурчак марказидан бирор томонига туширилган перпендикуляр узунлик. 12. Тўғри чизикнинг йўналган кесмаси. 13. Эркин ўзгарувчи миқдор. 14. Геометрик жисм. 15. Иқтидор қабул қилинадиган қоида. 16. Ўнли касрни муайян асосда қўллаган ўрта осийлик олим, "Арифметика калиди" асари муаллифи. 17. Математик, геометрияга оид ўрта мактаблар учун дарсликлар муаллифи. 18. Бирор катталикни ўлчаш учун қабул қилинган сонлар тартиботи. 19. Асос деб аталадиган муайян сонни даражага кўтарганда берилган сонни ҳосил қиладиган даража кўрсаткичи. 20. Радиуслар билан чегараланган сирт. 21. Математика бўлими. 22. Ёпиқ эгри чизиқ. 23. Геометрик шакл, саккиз ёқлик. 24. Ўлчаш, ҳисоблаш мумкин бўлган нарсаларнинг сони, чизмаси.

1. Ўзбек математик олимидан келиб чиққан атам - муайян масала ёки мисол ечиш усуллари мажмуи. 2. Айлана сирт. 3. Тўғри бурчакли учбурчак ҳақидаги теорема муаллифи бўлган қадимги юнон математиги. 4. Тўғри бурчакли учбурчак томони. 5. Тригонометрик функция. 6. Тўғри чизиқ бўлаги. 7. Таркибида ўзаро боғланган бир неча катталик бўлган математик тенглик. 8. Бурчак ёки ёй ўлчов бирлиги. 9. Математик ишора, илдиз чиқариш амалининг белгиси. 10. Геометрик шаклнинг ўқ чизиклари кесилмайдиган нуқта. 11. Мунтазам кўпбурчак марказидан бирор томонига туширилган перпендикуляр узунлик. 12. Тўғри чизикнинг йўналган кесмаси. 13. Эркин ўзгарувчи миқдор. 14. Геометрик жисм. 15. Иқтидор қабул қилинадиган қоида. 16. Ўнли касрни муайян асосда қўллаган ўрта осийлик олим, "Арифметика калиди" асари муаллифи. 17. Математик, геометрияга оид ўрта мактаблар учун дарсликлар муаллифи. 18. Бирор катталикни ўлчаш учун қабул қилинган сонлар тартиботи. 19. Асос деб аталадиган муайян сонни даражага кўтарганда берилган сонни ҳосил қиладиган даража кўрсаткичи. 20. Радиуслар билан чегараланган сирт. 21. Математика бўлими. 22. Ёпиқ эгри чизиқ. 23. Геометрик шакл, саккиз ёқлик. 24. Ўлчаш, ҳисоблаш мумкин бўлган нарсаларнинг сони, чизмаси.

Х А Н А А Л А Р	Ўртоқларингиз нега келиш-ду?	Ўқитувчи болалардан сўра-ду.	Хайрилик, ишдаги му-раббони қил ясаду?
Таш шайтири хўририша-бир талаб болалар қириб келишди.	Ҳар томонингиз қандай ҳо-лашлигини эшитишмоқчи.	Бир ўқувчи қўлини қўтар-ду.	Кўйингизнинг иш-иши-да-ида нега юзунга му-раббонингиз йўқ турибду?
Мен тишишни олдирган-ни келди, - доғи қардан-бири.	Икки вақтонингиз тасоду-фан бир-бирига тегиб қолишига мисол келтирингиз.	Монингиз вақам билан ой-илмингиз тўғрисида бир қўнда-бўлган.	Мўннингиз ортгани ис-роқ бўлмасин, деб а-б қўйингизга.

КЕНГГА КЕНГ ДУНЁ

1, 3, 4, 7, 11 саволларга берилган "ҳа" жавоби учун бир балл, 2, 5, 6, 8, 9, 10, 12 саволларга берилган "йўқ" жавоби учун "ноль" балл оласиз.

Тест

Болалар турли-туман феъл-атворга эга. Баъзилари учраган одамга ўз яхшилигини аямайди. Бошқаларидан эса қишда қор сўраш ҳам душвор. Хўш, ўзингиз қайси тоифага мансубсиз? Қуйидаги тест бунга жавоб бериши мумкин.

1. Чўнтагингизга пул тушди. Бу пулнинг ҳаммасини дўстларингиз учун совғага сарфлай олармидингиз?
 2. Дўстингиз сизга ўз муаммолари тўғрисида гапира бошлади. Бу гаплар сизни қизиқтирмаслигини юзига шартта айтасизми?
 3. Агар ҳамроҳингиз шахмат ёки бошқа бирор ўйинни яхши билмаса, ёлғондакам

унга ютқазиб берасизми?
 4. Кишиларнинг кайфияти-ни кўтариш учун яхши гапларни тез-тез гапириб турасизми?
 5. Кўпол ҳазилларни ҳазм қила оласизми?
 6. Кекчи эмасмисиз?
 7. Ўзингизни қизиқтирмайдиган нарсани ҳам тоқат билан эшита оласизми?
 8. Амалда ўз иқтидорингиз-

ни кўллай оласизми?
 9. Ютқаза бошлагач, ўйин-ни ташлаб кетасизми?
 10. Агар ҳақлигингизга ишончингиз кучли бўла туриб, сизга муқобил кишининг фикрини ҳам эшитасизми?
 11. Илтимосларни бажонидил бажарасизми?
 12. Атрофдагиларни қулдириш учун бировнинг қўли-га тегмайсизми?

8 балдан кўп тўплаган бўлсангиз сиз жуда ҳушфеъл, атрофдагилар билан муомала қилишни биласиз. Дўстларингиз кўп. Бирок, ҳамма билан ҳам яхши муносабатда бўлишдан сақланинг. Бунинг уддасидан чиқиш кийин.
4 дан 8 баллгача. Сахийлигингиз тасодиф маҳсули. Барча билан бир хил муносабатда эмассиз. Бу унча ёмон эмас. Хартугул, барчага баробар бўлишга ҳаракат қилинг.
4 балдан кам. Тан олиш керак, сиз билан муносабатда бўлиш кийин. Хатто, яқинларингиз учун ҳам. Кўнглини кенгроқ қилинг, шунда дўстларингиз ҳам кўпаяди.

10-11-сонларда эълон қилинган бошқотирмаларнинг жавоблари:

"ЁЗИНГ ВА ЎКИНГ"
 Хикмат: Дўстлик - буюк ҳазина.
"СЎЗЛАР ЗАНЖИРИ"
 Марка. Карам. Рашка. Камар.

"ЁШ ИҚТИСОДЧИ"ГА ТАКЛИФ ВА МУЛОҲАЗАЛАРИНГИЗНИ ҚУЙИДАГИ МАНЗИЛГА ЮБОРИНГ:

700029. Тошкент шаҳри, Мустақиллик майдони, 2-уй.
 Мулоқот учун телефон: (3712) 139-49-32.

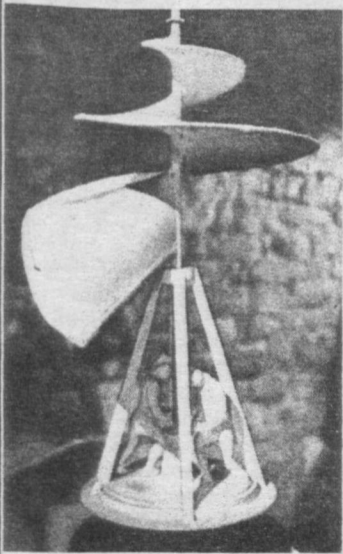
ИЛМИЙ ФАНТАСТИКА ЎФАДУСИ

Биз илмий-фантастик асарларни севиб ўқиймиз. Асарнинг илк саҳифаларида тасвирланган макон ҳам, замон ҳам, воқеа ва қаҳрамонлар ҳам бадий тўқима экани, уларнинг бари ёзувчининг учқур хаёлот мевалари эканини англаб тура- миз. Лекин асарнинг би-ринчи бобини ўқиб улгур- маёқ ундаги ажабтовур во-қеалар ичига кириб кетга- нимизни сезмай қоламиз. Гоҳ Ойдаги бир кўзли ку- муш одамлар даврасига ту- шиб, уларни кутаётган ҳалокатни бартараф этиш чорасини излаймиз. Гоҳ учар ликопчада ўтириб олиб ўзга сайёралик ҳам- роҳларимиз билан паловхў- рлик қиламиз. Асарни завқ- шавқ билан ўқиб тугатган- дан сўнг ҳам анчагача унинг таъсирида юрамиз. Лекин орадан бир мунча вақт ўтгач эса хаёлот оламидан чиқиб ҳаётга - кундалик воқеалар уммонига шунғиб кетамиз. Бунинг баробари- да руҳимиздаги саркашлик тарқайди, қанот қоқаётган тафаккур яна ерда йўр- глаб кетади...

Оҳ, бу қанчалар ачинар- ли ҳол! Бу билан биз бал- ки инсониятни бўлажак бир даҳодан, яратилажак улғу бир кашфиётдан маҳ- рум қилиб қўйганимиз эҳтимолдан йироқ эмас.

Нега, дейсизми?! Мен оддий чилангар (деҳқон ё ўқитувчи)нинг бир содда фарзандиман. Мендан буюк олим чиқиши хаёл- ку! Бугун яйловда қўй бо- қиб юрган мендек хаёлпа- раст саҳройи боланинг Куёш шаҳрига олиб бора- диган олмос кўприк қури- шига йўл бўлсин, дея қу- ляпсизми?!

Ҳамма гап Сиздаги ана шу хаёлпарастликда-да! Жаҳон илм-фанида нимаи- ки ютуқларга эришилган бўлса, унинг ярмидан кўпи хаёлот оламида яралиб, сўнг фанда кўринган. Ма- салан:

Суратда: **Леонардо да Винчи тасвирлаган учувчи машина. Айтиш- ларича, И. Скорский мана шу расмдан илҳомланиб, вертолёт- ни ихтиро қилган экан.**

Шеърят султони Али- шер Навоийнинг "Фарҳод ва Ширин" достонидаги кўзгу тасвирини биласиз. Унда тасвирланишича Чин мамлакати хоқонининг ўғли Фарҳод арман улка- сининг малиқаси Ширин аксини кўзгуда кўриб қолади. Тасаввур қилинг - Чин (Хитой) қаёқда-ю, Ар- ман диёри қаерда? Қан- дай ҳудратли сеҳрли кўзгу эканки у, шунча олис ма- софадаги одам сиймосини ўзида кўрсата олса? Яна қачон денг - XV асрда! Ахир у даврда "зангори экран" йўқ эди-ку! Олисга тасвир ва овоз узатувчи теле қурилмани дунё олимлари XX асрда ярат- дилар-ку! Ҳа, телевидение ватани бизнинг Тошкент шаҳри бўлгани каби, у ҳақидаги башорат айнан Навоий бобомизнинг учқур хаёлот меваси эканини ким инкор эта олади?

Ўки ёзувчи Иван Ефре- мов нодир олмос топил- маси тўғрисидаги "Олмос қувур" ҳикоясини 1945 йилда ёзиб эълон қилган- ди. Геологлар бу ҳикояда тавирланган олмосни қидириб Ёқутистондан топганларида 1950 йил эди!

Герберт Уэллс "Дунёлар жанги" асарида, сўнг Алексей Толстой "Инже- нер Гарининг гиперболю- ди" асарида тасвирланган кучли нур таратувчи қурилма - лазер орадан неча вақт ўтгач олимлар томонидан кашф этилди. Ҳозир ҳаётимизда лазер- нинг мўъжизакор қудрати иш бермаган соҳа йўқ!

"Профессор Дууэлнинг боши" қиссаси асосида яратилган кинофильми ҳайрат ва даҳшатга тушиб томоша қилгансиз. 1925 йили яратилган бу қиссада одамнинг узилган бошини танага улаш ҳақида гап боради. Ёзувчи Беляев фантазиясида етилган бу гоё, мана, орадан 60-70 йил ўтганда тиббиётда амалга оширилди:

Александр Беляевнинг 1926 йилда ёзилган "На ҳаёт, На ўлим" ҳикоясида, Юрий Долушиннинг "Ажойботлар генератори" асарида ўлган одамнинг қайта тирилиши ишонарли тарзда ёзилган эди. Мана, асримиз сўнгида бу хаёл ҳам ҳақиқатга айлантилди.

Космосга учиш ва пуч- моқдаги ҳаёт ҳақида Кон- стантин Циалковский ўзи- нинг "Ердан ташқарида" қиссасида олға сурган гоё, тасвирланган ҳолат- лар илмий ҳақиқатга нақ- дар яқин эканини кейинча- лик асос солинган дунё космонавтикаси тажриба- си исботлаб берди.

Жуда ҳам ҳайратомуз яна бир илмий башорат:

бундан 300 йил олдин Си- рано де Бержерак ўзининг "Кулгули тарих" - "Бошқа дунё, ёки Ой империяси ва давлати" ҳамда "Куёш им- перияси ва давлати" асар- ларида замондошларининг ақлига сиғмайдиган нарсалар тўғрисида шу даража- да аниқ, ишонарли ҳоди- саларни ёздик, бу воқеалар бугунги тараққиёт ва- қилларини ҳам ҳайратга қолаётир. У одамларни планеталараро саёҳатга олиб чикувчи асбоб - кўп босқичли ракета яратишни таклиф этади. Сирано де Бержерак ўз асарида ҳатто фазодаги вазносизлик ҳола- ти, қайтишда парашют во- ситасида ерга кўниш зарурлигини ҳам аниқ тасав- вур қилган.

Сирано де Бержерак шунингдек, одамнинг қонига кириб олувчи мик- роблар борлиги, улар би- лан вужудимиздаги анти- тела доим курашиб тури- ши ҳақида ҳам гоётада қим- матли башорат қилган. Ваҳоланки, у даврда дунё- да ҳали микроскоп кашф этилиши ҳеч кимнинг хаё- лида йўқ эди. Бу илм ёзув- чи башоратидан кейин икки юз йил ўтгач кашф этилди.

Юқоридаги каби башо- ратлар Сиранонинг хаёли- га қаёқдан келиб қолган экан? Бу ҳақда Сирано уларни Куёш ўғли (ўзга планеталик)дан эшитгани- ни ёзиб қолдирган.

Жаҳон халқлари мадани- яти тарихида юқоридаги- лар сингари башоратлар кўп учрайди. Хаёлот меваси бўлиб ёзилган жуда кўп воқеалар эса давр ўтиши билан илмий кашфиётга айланган. Ҳа, хаёл-учқур! Унга таъқиқ, на замон тўсиқ бўла олади. Фақат, энг муҳими, инсоннинг ўзи фантазияларини бўғмас- лиги, хаёлини етган жойи- гача қўйиб бериши керак.

Музаффар ПИРМАТОВ.

Суратда: **Космос сайёҳи Куёш империя- сига сафарга чикмоқда (Сирано де Бержерак- нинг "Куёш империяси ва давлати" романига ишланган расм).**

СИЗ СЕВГАН РАҚАМ

Бирор дўстингиздан ўзи яхши кўрган рақам- ни айтишини сўранг. У Сизга 6 рақамини айт- ди, дейлик.

- Офарин! Рақамлар ичида энг ажойиб ра- қамни яхши кўрар экан- сиз!-деб хитоб қилинг дўстингизга.

- Бу рақам нимаси билан ажойиб, - сўрай- ди ажабланиб суҳбатдо- шингиз.

- Мана, қаранг: яхши кўрган рақамингиз 6 ни хосиятли рақам - 9 га кўпайтиринг. Хосил бўлган кўпайтмага эса 8 дан бошқа ҳамма ра- қамлар қаторини кўпай- тиринг-а!

Яъни,
1 2 3 4 5 6 7 9
x (6x9)

Натижа қанақа бўла- ди?

Суҳбатдошингиз ра- қамлар дастасини 54 га кўпайтиради ва хосил бўлган натижадан ҳай-

ратта тушади: кўпайтма сон фақат у ёқтирган рақам - 6 лардан иборат эди: 666 666 666.

- Қойил-е! Сизнинг арифметик дидингиз жуда ўткир экан. Рақамлар қаторидаги энг ажойиб рақамни тан- лабсиз, - деб суҳбатдо- шингизни алқаб гапни якунланг.

Бирок бу ерда фақат дўстингиз дидига боғ- ликми?

Аслида ҳамроҳингиз рақамлар қаторидаги қайсидир бошқа бир рақамни айтганида ҳам, унинг 9га кўпайтмасига рақамлар қаторини кўпайтирсак, юқорида- гидек танланган (севим- ли!) рақамлар дастаси хосил бўлаверади.

Масалан,
1 2 3 4 5 6 7 9
x 4x9
444 444 444
1 2 3 4 5 6 7 9
x 7x9
777 777 777
1 2 3 4 5 6 7 9
x 9x9
999 999 999

Бу ерда гап танлан- ган рақамда эмас, балки хосиятли 9да! Ва яна гўзал ҳисобга "халақит бермай" деб ўзини четга тортган 8 нинг ҳам хизмати кат- та, албатта!

ЎТНИ СУВ БИЛАН, ГОҲО ЎТ БИЛАН ЎЧИРИШ СИРИ НИМАДА?

Ҳамма билади: ўт би- лан сув - бир-бирига ёв. Бири бор жойда иккин- чисининг ҳолига вой. Яъни, оловга қўйилган идишдаги сув буғланиб тезда "учиб кетади". Ёнғин эса сув сепилса ўчади. Бунинг сири ни- мада?

Биринчидан, ёнаётган буюмга яқинлашганда сув ундаги иссиқликни ўзига тортиб олади ва қизиб буғга айланади; сув буғга айланиши учун эса у қайнайди дара- жадаги иссиқликка нис- батан беш марта кўп ҳарорат кетади.

Иккинчидан эса, буг- нинг ҳажми яралган сув ҳажмидан юз мартага катта бўлади. Каттайиб кетган буғ олов атрофи- да буғ қобиққа айлана- ди-да, оловни қисиб,

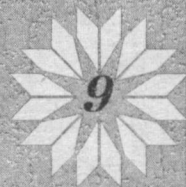
унга ҳавони ўтказмай қўяди. Ҳаво йўқ жойда эса ёниш бўлмайди.

Сувнинг ўт ўчирувчи- лик қисмини ошириш учун баъзан сувга порох қўшиб сепадилар. Бу галати туюлса-да, жуда ўринли иш. Чунки порох тезда аланга олади-да, ўзидан кўплаб ёнмайди- ган газ чиқаради. Оқибатда, сув буғи би- лан қисилган ва ёнмай- диган газ билан ўралган ёнғин албатта ўчади.

Ҳикмат

Ҳар қандай оловни сўндириш мумкин, аммо бахиллик оловини сўндириб бўлмайди.

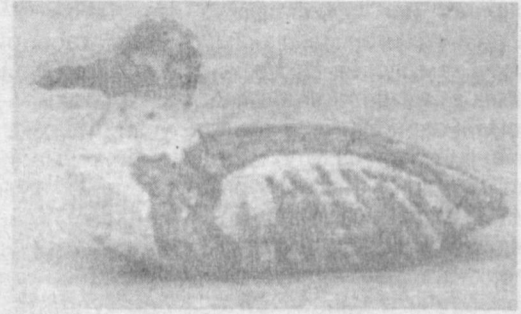

**ДУНЁ
ДАРЧАСИ**

ЁҒОЧ ЎРДАКЛАР ГАЛАСИ

Олмониялик олим Питер Ламберт ёғочдан бутун дунёда мавжуд ўрдак турларини ясашни ўз олдига мақсад қилиб қўйди. Лекин бу иш унча ҳам осон эмас. Ахир фақат Олмониянинг ўзида бу парранданинг 80 тури яшайди. Ер юзида эса бу жониворнинг 200дан ортиқ хили мавжуд. Устига устак ўрдакнинг кўплаб турларини жўжалари борлиги, бу жўжаларнинг кўриниши-ю патлари хилма-хил эканини айтмайсизми! Питер амалга оширадиган меҳнат кўлами ва нозиклиги жиҳатидан Микеланжело санъатидан кам эмас! У ҳар бир ёғоч ўрдакчани ясашга ўртача 15 соат вақт

сарфлайди. П.Ламберт ҳозиргача Шимолий ярим шарлик ўрдаклар галасини яратиб бўлди. Тайёр бўлган намуналар Мюнхендаги овчилик ва балиқчилик музейига пешма-пеш "учирилмоқда".

МИНГТА ҚОҒОЗ ТУРНАЛАР

Бу тарих 1945 йилда бошланган эди. Япониянинг Хиросима шаҳрида ҳамма қатори Садако Сасаки исмли қизча ҳам яшарди. У икки ёшга тўлганида Хиросимага инсоният тарихида биринчи марта атом бомбаси ташланди. Шаҳарнинг катта қисми вайрон бўлди, ёниб битди. Садако бомба тушган жойдан бир ярим миль нарида турган эди, бироқ у ҳеч қандай жароҳат олмади.

Портлашдан бир неча ҳафта ўтгач, Хиросима аҳолиси дўхтирларга номаълум бўлган касаллик оқибатида вафот эта бошлашди. Соппа-соғ юрган одамлар тўсатдан дармонсизланиб, касал бўлиб қолишар ва вафот этишарди. Бу шунчалик ғайритабиий эдики, одамлар нима қилишларини билмай қолишганди.

Садако ўн икки ёшда, еттинчи синфда ўқиб юрган кезлар. У мактабга қатнар, тенгдошлари билан ўйнар, хуллас ўзини бахтли сезарди. Бомба ташланганидан сўнг ҳам орадан ўн йил ўтган, шу боис қизча у ҳақида ўйламасди.

Бир куни югуриш мусобақаси пайтида (у мазкур спорт турини

жуда ёқтирарди) Садакoning боши айланиб, қаттиқ хорғинлик сезди. Аммо бу ҳолат тезда ўтиб кетди, қизча эса уни тезда унутиб юборди. Аммо кейинги ҳафталарда лоҳаслик яна сезила бошлади. Садако эса бу ҳақида ҳеч кимга, ҳатто энг яқин дугонаси Чизукога ҳам айтмади. Кунлардан бир кун эса хуруж шунчалик кучли бўлдики, қизча ҳамманинг кўзи олдида хушидан кетиб, йиқилди. Бу ерда Садако лейкемия (қон раки) билан касалланганлиги аниқланганда эса, барча даҳшатга тушди. Чунки, шу пайтгача "атом касаллиги" дея ном олган бу касаллик билан Садакoning кўплаб тенгдошлари оғриган, уларнинг қарийбки барчаси вафот этган эди. Садакoning бутун вужудини кўрқув эгаллади. У ўлишни хоҳламасди.

Садако шифохонага тушгач, бир неча кундан сўнг уни кўргани дугонаси Чизуко келди. У Садакога бир ривоятни айтиб берди: Японияда муқаддас қуш ҳисобланган турна минг йил яшаркан. Агар касал одам қоғоздан мингта турна ясаसा, у шубҳасиз тузалиб кетармиш.

Садако мингта турна ясашга қарор қилди. Дармонсизлиги учун тезда чарчаб қоларди. Ўзини биров яхши сеза бошлагач, ишини яна давом эттирарди.

Садако мингта қоғоз турна ясади, бироқ тузалмади. У бундан тушкунликка тушмади. Турналар ясашни яна давом эттирди. Уларнинг сони мингтадан ошиб кетди. Барча қизчанинг иродасига қойил қоларди. 1955 йил 25 октябрда Садако абадий

уйкуга кетди.

Ушбу тарих Садакoning вафоти билан тугамади. Хиросимада лейкемияга кўплаб болалар қурбон бўлишарди. Садакoning дўстлари қиз учун нимадир қилишни хоҳлашарди. Унинг ўттиз тўққиз нафар синфдоши клуб ташкил қилишди ва Садакога ёдгорлик ўрнатиш учун пул йиға бошлашди. Ушбу хабар тезда ҳамма ёққа тарқалди. Япониянинг 3100 та мактаб ўқувчилари ва тўққизта хорижий мамлакат болалари пул жўнатишди. Ниҳоят, орадан уч йил ўтгач, 1958 йил 5 майда Хиросима марказида, Тинчлик хиёбонида ёдгорлик ўрнатилди.

Бу издиҳом ҳақида "Мингта қоғоз турналар" ҳужжатли фильми суратга олинган. Унда хиросималик 60 та, токиолик 20 нафар бола суратга тушган. Шундан сўнг мазкур болалар қоғоз турналар клубини ташкил этишди. Уларнинг мақсади болаларга тинчлик учун курашда ёрдам беришдир. Мана қирқ йилдирки у ўз фаолиятини да-

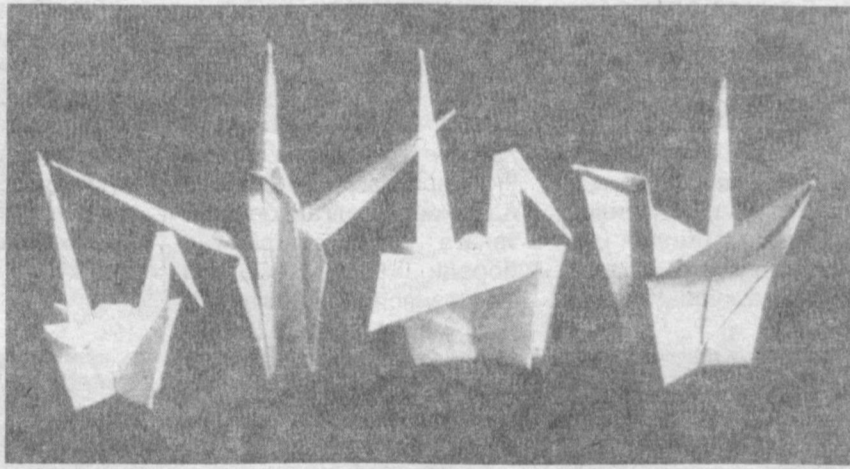
вом эттиряпти. Болалар Садакoning ёдгорлигини парвариш қилишади, атом бомбаси портлашидан сўнг омон қолган қари-ялар, касалларни бориб кўришади, ёрдам беришади.

Яна улар қоғоз турналар ясашади. Бу турналарни Садако ёдгорлигига, Тинчлик хиёбонидаги бошқа ҳайкалларга осиб қўйишади; турли давлат раҳбарларига тинчлик ҳақидаги эслатма сифатида жўнатишади; турналардан қилинган гулчамбарлар билан тинчлик учун курашаётган мартабали меҳмонларни кутиб олишади. Буларнинг барчаси дунёга Хиросиманинг акс-садосини эслатиб туради. Айниқса, қоғоз турналарнинг асл моҳиятини Садакога ўрнатилган ёдгорликдаги қуйидаги сўзлар аниқ ифодалайди:

Шундай қилингики, дунёда тинчлик барқарор бўлсин.

Бизнинг нолаларимиз шу ҳақида.

Бизнинг ибодатларимиз шу ҳақида...

Хизмат
Атрофнинг кўргон билан эмас, дўстлар билан ўра.
Қирғиз мақоли.

**ЁМҒИР СУВЛАРИ УЧУН...
СОЛИҚ ТўЛАШАДИ**

Литва республикасидаги Мариямполье шаҳри раҳбарлари давлат хазинасини тўлдиришнинг антика йўлини топди. Уларнинг фикрича, ёққан ёмғир сувлари шаҳар ер ости ариқларини тўлдириб, канализация тармоғида ишни кўпайтиради. Бу, ўз навбатида, ўша соҳада харажат ва ҳаракатлар ортиб кетишига сабаб бўлмақда.

Шаҳар ўз-ўзини бошқариш идораси қабул қилган қарорга мувофиқ, шаҳардаги барча юридик шахслар, (яъни, хиссадорлик жамиятлари, хусусий фирмалар ва давлат ташкилотлари) ҳар йилли давлат хазинасига 700-7500 лит миқдорига солиқ тўлайдилар.

Бу - 175=1 875 АҚШ долларига тенг маблағ!

Мазкур ҳужжатда кўрсатилишча, корхона ва ташкилотлар ёғин-сочинли куз, баҳор, қиш чоғларидан ташқари, ёзда ҳам ёмғир учун солиқ тўлайди. Негаки, ер ости ариқ ва қувурларини таъмирлаш учун айни ёз фаслида кўп пул зарур бўларкан. Қим кўпроқ ер майдонини банд қилган бўлса, қайси ташкилот биносининг томи катта бўлса, ўша кўпроқ пул тўлайдиган бўлди.

Хайриятки, Мариямполье шаҳри отахонлари болалар муассасаларига шовқат қилишди: боғча ва мактаблар ёмғир солиғи тўлашдан озод этилди.

Тахририятдан:

Азиз тенгдошлар! Қимматли қўли гул, фикри теран, ўйи учкур ихтирочилар!

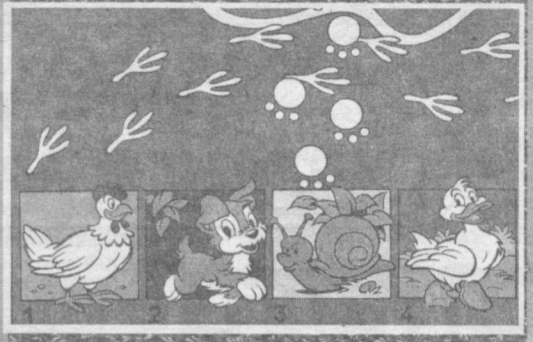
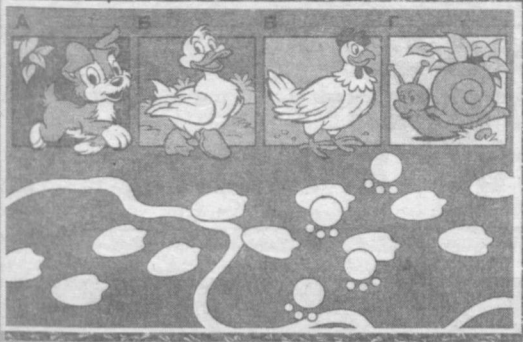
Сиз ҳам қоғоздан ёки лойдан, матодан ёки ёғочдан турли шаклчалар ясашни қойиллатасиз-ку! Лекин кўпинча камтаринлик қилиб уларни бировга кўрсатмайсиз. Сақламайсиз ҳам. Азизлар, бу ишингиз бизга маъқул эмас. Нега десангиз улкан ихтиролар болаликдаги ана шу "хаёлпарастлик"дан бошланади. Ижодингиз самарасини ўзгалар ҳам кўрсин, ютуқларини таъкидлашсин, камчилигини кўрсатсин. Бу сизнинг ўзингизга бўлган ишончингизни мустаҳкамлайди, руҳлантиради, орзуларингизга қанот беради. Жуда нари борса, ўзгалар мулоҳазаси-

ни тинглашга ўргатади.

Бу ишда "Ёш иқтисодчи" Сизга ёрдам беради. Ясаган шаклларингизни тахририятимизга юборинг. Бунинг имкони бўлмаса, яратмоқчи бўлган ёки яратган нарсаларингиз суратини ё расмини хатга кўшиб жўнатиш. Аслига ўхшаган, чиройли шакллар расминини газетамизда чоп этиб, номингизни дoston қиламиз.

**700029. Тошкент
шаҳри, Мустақиллик
майdonи, 2-уй.
"ЁШ ИҚТИСОДЧИ"ГА**

Юқоридаги иккита суратда нималарнинг изи бор? Энг кўп из ниманики? Тўртта расмнинг қайси бирида расм хатога йўл қўйганини ҳам топинг

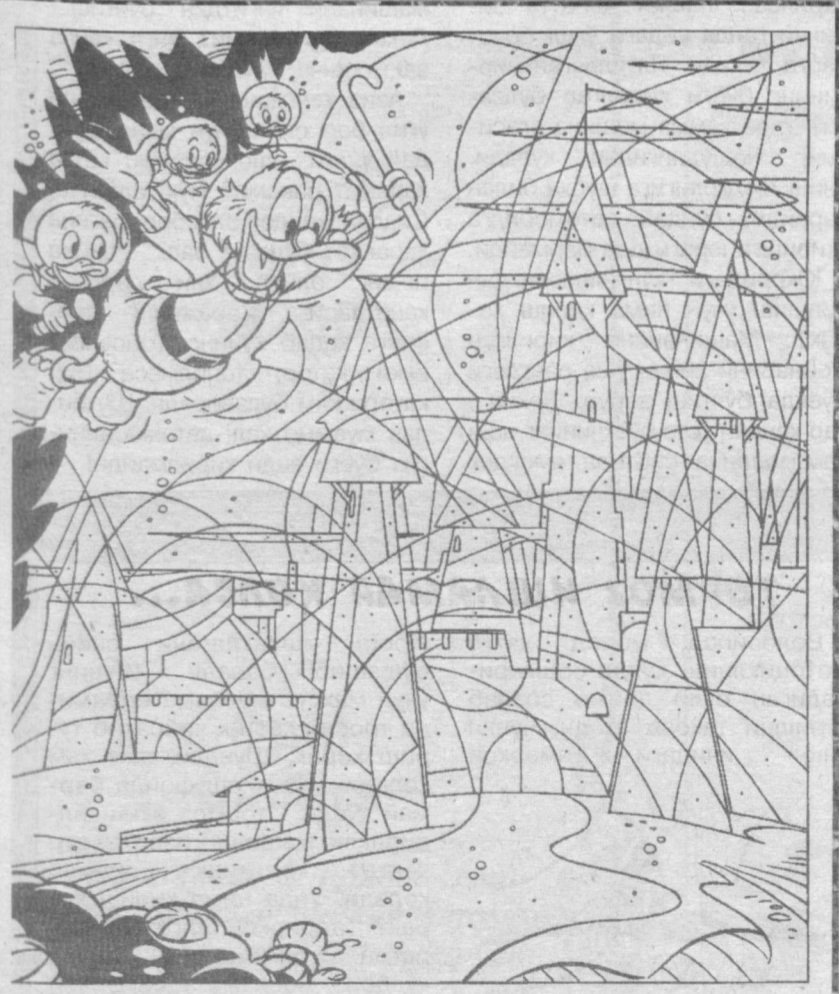
ҲИМН МАЙДОНЧАСИ

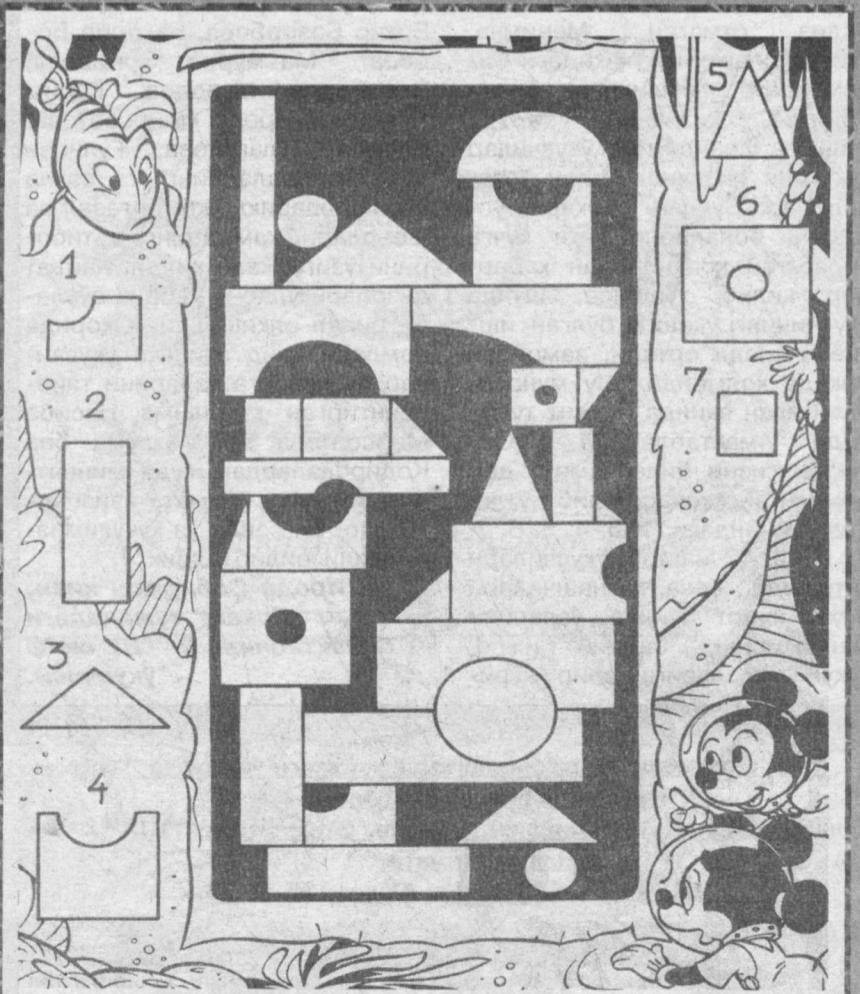
Миккига аввал калитни олишга, сўнг эса Миннинг олдига етиб бориб, уни қутқаришига ёрдам беринг.

Микки ва Гуфи чўкиб кетган кемани топишди. Бутун палуба бўйлаб ҳалокат вақтида синган нарсалар сочилиб ётарди. Агар қайси синик қайсиники эканлиги аниқ топилса, буни билиб оласиз.

Билли, Вилли ва Дилли сув остида узоқ вақт нима қилишди? Нима учун Скрудж бунчалар хайратга тушди? Нукталар билан белгиланган тасвирни бўясангиз, буни билиб оласиз.

Морти ва Ферди сув ости қасрини қуришмоқчи. Бирок қурилиш учун муҳим бўлган еттита қисмларни режадан топишга олмади. Уларга ёрдам беринг.

**МАҲСУЛОТИНГ ҲАҚИДА
БОЛАЛАРГА АЙТ,
ОЛАМГА ДОСТОН БУЛАДИ!**

**КАНЦЕЛЯРИЯ
МАҲСУЛОТЛАРИ**

КЕНГ ИМКОНИАТ ЮҚОРИ
СИФАТ АРЗОН НАРХЛАР

ИНГЛИЗ ТИЛИНИ МУС-
ТАҚИЛ ЎРГАНУВЧИЛАРГА

-ENGLISH

ONE TO ONE-

ЎЗБЕКИСТОН

РЕСПУБЛИКАСИ ХАЛҚ

ТАЪЛИМИ

ВАЗИРЛИГИ ТАВСИЯ ЭТГАН

Т.: (3712) 144-10-25

Т./Ф: (3712) 144-52-71

HERSHEY'S

Тел: (3712) 56-18-84, 56-70-11.

Факс: (3712) 56-31-44

Дўконлар: Тошкент, Нукус кўчаси, 20-а уй.
Тел: 56-65-92.

Наманган, Дўстлик шоҳкўч.
14-уй. "Барака-Р".

**“ҲУҚУҚИНГИЗНИ
БИЛАСИЗМИ?”**

Мактаб ўқувчилари “Ҳуқуқ нима?”, “Ўз ҳуқуқингиз ҳақида сўзлаб беринг”, - деган саволларга жавоб беришга қийналишди. Чунки ўқувчилар онгида ҳуқуқ ҳақидаги билимлар чуқур илдиз отмаган. Менимча, ўқитувчилар ҳуқуқ ҳақидаги билимларни янгиликлар билан бойитиб, қизиқарли тарзда ўтишса, ўшандагина ўқувчилар ҳуқуқини қизиқиш билан ўрганадилар. Бундан ташқари, устозлар болаларни янги кучга қираётган қонунлардан хабардор қилиб туришса, шунда ўқувчининг ўқишга бўлган иштиёқи янада ортади, замондан орқада қолмайди. Шу муносабат билан яқинда Пскент туманида мактаблараро “Сиз ҳуқуқингизни биласизми?” деб номланган кеча бўлиб ўтди. Унда тумандаги, 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 ва 42-мактаб ўқувчилари қатнашди. Кеча қатнашчилари 5 хил шарт бўйича: ўзларини таништириш, бадий ижро, ҳуқуқ масаласига доир кўри-

ниш, ёзма тайёрланган саволларга тез жавоб бериш ва сардорлар беллашуви бўйича билимларини синашди.

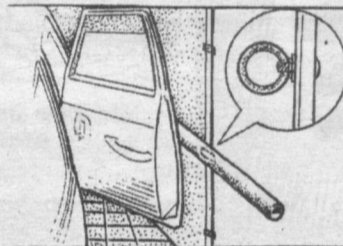
Беллашувда бизнинг 5-мактаб ўқувчилари голиб чиқишди. Ботир Бозорбоев, Баҳодир Бобоев, Маъмура Эргашева, Эгамберди Муродов, Карим Пўлатов, Ирода Мирсоатова, Насиба Тўлаганова, Гулноза Мамажоноваларнинг саҳна кўринишларию, ўқиган ғазал ва шеърлари ҳамманинг эътиборини ўзига жалб қилди. Ҳайъат аъзолари уларни табрик сўзлари билан олқишлади. Юқорида номлари қайд этилган ўқувчилар бу синовга ўзларини тайёрлантирган муаллима Насиба Мирсоатова ва Махсума опа Қодировалардан жуда миннатдор бўлди. Раҳмат, азиз устозлар! Биз энди ўз ҳуқуқимизни яхши билиб олдик.

**Ирода Собиржон қизи,
Пскент туманидаги
5-мактабнинг 9- “В” синф
ўқувчиси.**

ГАРАЖИНГИЗ ТОР КЕЛСА...

Автомобиль, айниқса, йигитларнинг орзуси. Орзусининг эса қаноти. Бугун кўпчиликнинг дадасида машина бор. Машина бўлгач гараж ҳам бор. Автомобиль - уни ким минишидан қатъи назар - хонадоннинг бойлиги, обрўси, шаъни. Агар унганг қоллаган ҳолда кўчага чиқарилса... лаънат албатта биринчи галда уйдаги ўғил болаларга келади. Ялтилаган сиртининг бўёғи қирилган бўлса-чи? Унда ҳамма машина эгасининг ношудлигидан кулади, унинг мохирлигига шубҳа билан қарайди, бундай автомобилга ўтиришга юраги дов бермайди.

Юқоридаги кўнгилсизликдан қутулиш учун нима қилиш керак? Машинанинг қирилган жойларини айнан ўша рангдаги бўёқда бўятиш зарур. Лекин... ҳар қандай уста бўёқчининг иши ҳам машина сиртида ямокдек

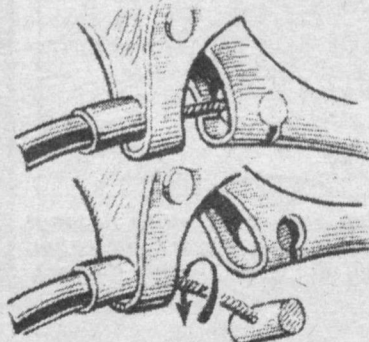
ажралиб туради. У ҳолда бутун машинани янгитдан бўятиш... Лекин бу осонми? Унга қанча вақт, қанча пул кетади-ю!

Азиз тенгдош. Сиздек ақлли ўғил бор оила учун мана шундай кулги, ишончсизлик, катта харажат равоми? Йўқ, албатта. Сиздан жиндек эътибор, озгина ҳаракат бўлса, бас! Резина шланг олинг. Уни дарвоза қанотларига, гаражнинг икки ёнига қадаб қўйинг. Топсангиз икки қатор, топилмаса бир қатори ҳам бўлаверади. Шу билан муаммо ҳал: автомобилнинг бўёғи энди қирилмайди!

ТОРМОЗ ИШЛАМАЙ ҚОЛСА...

Велосипед, мопед, ҳатто мотоциклнинг қўлда бошқариладиган рули доимо созлаб туришни тақозо этади, чунки унинг ичидаги симарқон

(трос) ишлатилгани сайин бўшашиб боради. Шунинг учун махсус мослама ёрдамида тросни қаттиқ чийратиб туриш керак. Шундай вақт ҳам келадик, созлаш фойда бермай қўяди - тормоз икки ғилдиракли машинанинг зарур вақтда тўхтатишга ярамай қолади. Унда нима қилиш керак? Тадбиркор йигитлар суратда кўрсатилган шаклда қўлбола мосламага симарқон бошини ўрнатиб ёрдамчи мослама билан уни маълум даражада бураб айлантирилади. Бунда трос қисқариб, аввалги қуввати тикланади.

**“Ёш иқтисодчи”га рекламанингизни қуйидаги манзилда
буюртма беришингиз мумкин:
Тошкент шаҳри, Муस्ताқиллик майдони, 2-уй. “ПрессТНЗ”
реклама хизмати.
Тел.: 139-47-76, 139-48-13. Факс: 139-48-23.**

Газ ўчоқ ёки музлатгич сиртида эмали кўчиб кетган жойларга машинка ёзувида ишлатиладиган оқ туш суртиб қўйсангиз, қорайган жойлари кўзга ташланмай қолади.

Куриб қолган фломастерни ташлаб юборманг. Унинг стерженини сиркада артсангиз, ишлатишга яроқли ҳолга қайтади.

Утган йили «Буш утирма» саҳифасини бериб билагон ва топқир болалар кўплигини билиб олдик. Билагонларни нафақат хорижда ишланган велосипед ёки футбол тупи қизиқтирган, балки уз газетаси орқали муштарийларга билимдонлигини намойиш қилиш ҳам.

Шундай экан, синов буйи ҳама давом этади. Ғолибларни телевизор (биринчи уринга), иккита ғилдиракли чанги (иккинчи уринга), учта аудио плейер (учинчи уринга) кутмоқда.

Фақат бир шартимиз бор! Жавоблар газета саҳифасининг айнан узига тулдирилиши ва шу йилнинг Навруз байрамигача алоқа бўлимининг белгиси билан юборилиши керак. Биз энг биринчи жавоб йўллаганларни алоқа қутисининг кун белгисига қараб аниқлаймиз. Ғолиб-

лар баҳорги таътил кунларида Ўзбекистон телевидениесининг «Буш утирма» курсатувига таклиф этиладилар.

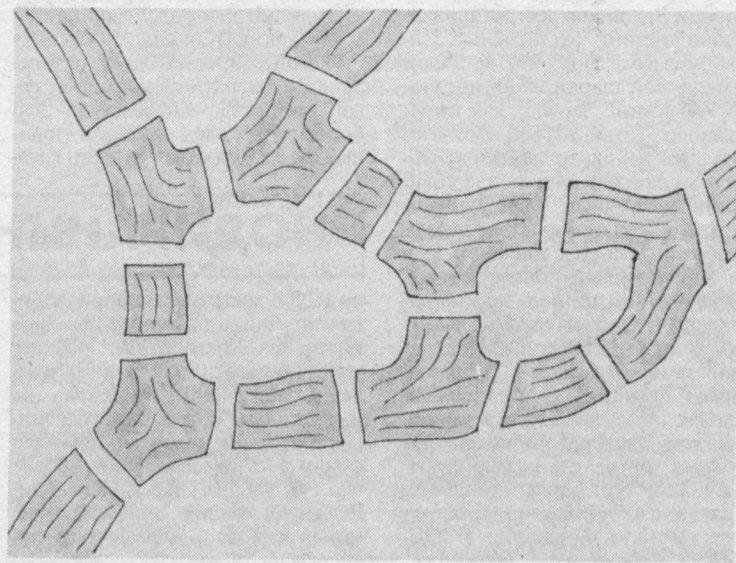
Қаранг болалар, саҳифамиз сабаб, ҳатто телевидениеда ҳам «Буш утирма» курсатуви пайдо бўлди! Демак, уқиш, урганиш, билимларни синаш учун

«Буш утирма»ни!
Севган ишингиздан бош кутарманг!
Синф раҳбарингизнинг исми шарифи

Исм-фамилиянгиз _____
Манзилингиз (телефон) _____

Чанги _____ учун оёқ кийим улчами _____

ЛАБИРИНТ

БЎШ УТИРМА

Nissan
200 SX

McLaren
F1

Lotus
M200

Opel
Calibra

Болажонлар! Ширибом сақининг ичидан чиққан автомобиль расмларини қайси маркага мослигини тўғри топиб, уни бўш катакларга ёпиштириб, бизга жунатинг.

УНУТИЛГАН ТЕЛЕФОН РАҚАМЛАРИ

Бир куни Гулнора мактабга келмади. Синфдошлари унинг уйи қаерда эканини билишмас эканлар. Шунда Жумагул Гулноранинг уйига телефон қилишни таклиф қилибди. Лекин телефон рақамини ҳеч ким эслай олмабди. Шунда Ботир Гулноранинг телефон рақамларининг иккинчи ярми биринчисиникидан тўрт баравар кўп эканлигини айтибди.

— Олгита рақамли телефонларни иккига эмас учга бўлиш керак, — дебди Озода. Эсимда бор, учинчи ва тўртинчи рақамлари бир хил эди.

— Менимча иккинчи рақами биринчисиникидан икки баравар кўп сон эди, — дебди Нуриддин.

— Мен аниқ айта олмаманку, лекин учинчи рақам 2 баробар ёки 2 сони 2 рақамдан кўп. Яна унутилган телефоннинг 2 ёки 3 рақамларининг бири 2 эканлигини таъкидлади Иззат.

Синфдошлар фақат шунигина аниқлашди. Сиз-чи болалар, Гулноранинг телефон рақамини биласизми?

Жавоб: _____

Манзилга етиш учун
ҳар бир кўприқдан
фақат 1 маротаба ўтиш
мумкин

ҚАНДАЙ СЎЗЛАР ЯШИРИНГАН?

(Сўз ичидаги сўзни топиш учун ҳам билимдонлик керак)

Кабу ТАРОҚ Шом

ЗАҒ ..... КАН

РАС .... ЛЛА

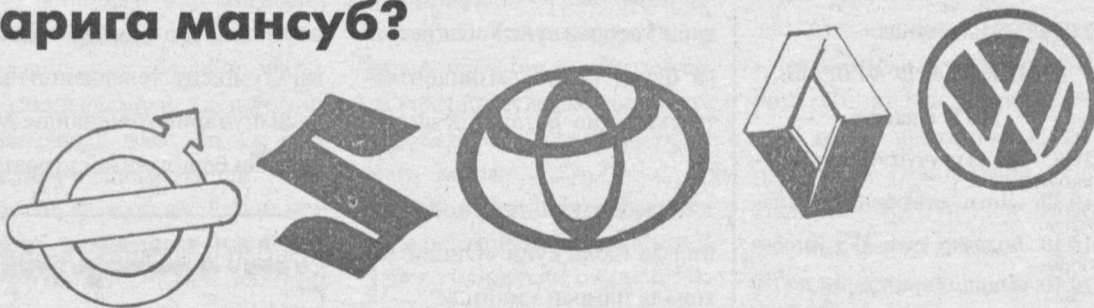
ТОВ ... РВУЗ

ИБО .... МЧИ

УР .... ИАТ

СУР .... ЁТУН

Бу белгилар қайси автомобиль фирма-ларига мансуб?

ЭСЛАТМА ДАФТАР

Дукон сотувчиси беҳосдан эслатма дафтарига сиёҳ буюғи сачратиб юборди. Қайси сонлар ёзилганини эслай олмади. Сизлар ёрдам бера оласизларми?

Жавоб: _____

Ҳар бир бўлағи 49 сўм 36 тийин тура-
диган матодан бўлакка 7 сўм 28 тийин
олинди.

ОЛМА ТЕРИМИ

Боғда 100 дона олма кетма-кет 1 метр узоқликда ерда ётибди. Бир болақай биринчи олмадан 1 метр узоқликда саватни ерга қўйди. Қани айтинглари-чи, бу бола ҳар бир олмани саватга бирма-бир олиб борса қанча масофани босиб ўтади?

Жавоб : _____

Нодиранинг синглиси олис Боботоғ этакларида жойлашган кишлоқда яшайди. Ул тоғнинг ҳазрати Суфи Оллоёр (худо раҳматига олган бўлсин!) дафн этилган гушасини Ваҳшвор деб атайдилар. Ваҳшворнинг сул тарафига Сино оромгоҳи бор. Тоғ пойидан кум-күк сой шаркираб оқиб утади. Узбекнинг дарвеш, ҳам танти ёзувчиси Тоғай Мурод тугилган Хужасоат кишлоғидан ҳазрат Оллоёр хилхонаси юқорисида утлаб юрган отлар ҳаво очик кунлари куриниб туради. Кеч кузда хур-мозорлар олтиндек товляниб, кузни қамаштиради. Баҳорда тоғ бағри қип-қизил лола ва қизгал-доқларга тулиб кетади. Гул-чечаклар ҳидидан кишининг баҳридилди очилиб, осмон-у фалакка парвоз этишни истайди. Зулм-залолат кутурган Шуро замонларида ҳам Оллоёр бобо мазоридан муборак ояту, калималар гулдуррак солиб, турт тарафга ғалибона таралар, азоб-уқубатлар исканжасида эгилган бошларни ОЗОДЛИКка чорлар эди. Хурланган, зурланган бандалар: «Ҳақиқат эгилади, букилади, лекин синмайди!» деб узларига таскин беришарди.

Илоҳий товуш қулогига кирган, қудратли ЭЪТИҚОД юрагининг тубидан жой олган инсонлар эса: «Агар УЗИ қудратини курсатса, Ҳақиқат, эгилмайди, Ҳақиқат букилмайди! Эгилган Ҳақиқат — сохта Ҳақиқат, букилган Ҳақиқат — ёлгон Ҳақиқат! Замонга мослашган, қудрати сундирилган ёлгон Ҳақиқатлардан, алҳазар!» деб бошларини азод кутариб юришарди. Хужасоатдан чиққан ёзув-

Мени Тошкетга олиб кетинг

Нодиранинг синглиси ана шундай жозибали афсоналар кучоғида яшайди. У орзуларини расмларда, шеърларда, кашталарда ифодалайди. «Мен рассом буламан!» дейди. «Мен шоира буламан!» дейди. «Мен каштадуз буламан!» дейди. Нодира пойтахти азимдан уйларига борган пайтда:

Сухбат охирида ҳазрат: «Бу сузларни унутинг», дейди. Мирзо Баддиуззамон: «Қайси сузларни?» деб суради. Мирзонинг тез фаҳмлигидан Алишербек бисёр мугаассир булиб қуп йиглайди («Бобурнома», Тошкент, «Юлдузча» нашриети, 1989 йил, 40 бет). Опа-сингиллар уртасидаги сиррий суҳбат ҳам таъсирчан яқунланади.

Олис Боботоғ этакларида орзулари бир дунё қизалоқ яшайди. У пойтахтдаги санъат мактабларидан бирида таҳсил куришни истайди. Пойтахтимиздаги санъат мактабларида билим олаётган укучилар боботоғлик тенгдошларининг орзуларида яшаётганини билишармикан?! Орзулар кучоғида яшаётган укучилар фақат «аъло» баҳолар билан мустикал ҳаётга қадам қуийш лозимлигиничи?

Билмайдиганлар булса, аларга етказиб қуйинг. Нодиранинг синглиси янги укув йилидан эътиборан сизларнинг сафингизга кушилади. Ушанда айрим «иккичилар» уялиб қолишмасин!

ПОСБОНЧА

НОДИРАНИНГ СИНГЛИСИ

чи Шуро ҳокимияти даврида битилган «Ойдинда юрган одамлар» қиссасида Ҳақиқатнинг букилмаслигини, эгилмаслигини жумлаи жаҳонга еркин буюқларда намоён қилди. Нури хилоятга интилиб, ойдинда юрган одамлар фақат чол ва кампирдан иборат эди гуй: улардан зуред қолмайди. Лекин тоғ-тошлар, она табият, осмонда чарақлаб турган беҳисоб юлдузлар, тулин ой — армонли дунедан армон билан утиб кетаётган чол-кампирнинг улмас меросхурлари эли...

«Опа, мени Тошкетга олиб кетинг! Гаплашиб, бирорта санъат мактабига жойлаштириб қуйинг!» деб қайта-қайта илтимос қилади. «Бупти, ёзда кураимиз», деб синглисининг кунглини кутаради Нодира. Кейин опа-сингил уртасида сирлашув бошланади. Сирлашувки, нима тугрисида гап кетганини фақат икки киши ва Оллоҳ билади, холос. Узгалар билмайди. Узгалар билса, сир булмайди. Бобур Мирзонинг гувоҳлик беришича, бир замонлар ҳазрат Навоий билан Баддиуззамон уртасида ҳам сирлашув буллади.

ОЙНАИ ЖАҲОН — БОЛАЛАРГА

- СЕШАНБА, 17 ФЕВРАЛЬ**
- ЎзТВ 1-дастур.**
10.30. Инглиз тили.
11.00. Алифбо сабоқлари.
11.55 «Рақс, рақс, рақс».
12.15. «Кичкинтой устахонаси».
18.10. «Булутли йулкаларда сайр» мультфильм.
20.10. «Оқшом эртаклари».
- ЎзТВ 2-дастур.**
18.05. Даракчи.
18.15. «Ерилтош» мульттўплам.
18.35. «Еввойи ҳайвонот олами».
- ЎзТВ 4-дастур.**
18.50. «Мульттомоша».
21.10. «Жонли тил».

- ЧОРШАНБА, 18 ФЕВРАЛЬ**
- ЎзТВ 1-дастур.**
10.05. Болалар учун «Бўш вақтим, хуш вақтим».
11.45. «Эртаклар — яхшиликка етаклар». «Уддабурро хизматкор».
18.10. «Бешбармоқ» тележурнал.
18.35. «Сиртқи телевизион олимпиада».
20.10. «Оқшом эртаклари».
- ЎзТВ 4-дастур.**
18.50. Мульттомоша.

- ПАЙШАНБА, 19 ФЕВРАЛЬ**
- ЎзТВ 1-дастур.**
10.05. Болалар учун «Мактублар-кабутарлар».
10.30 «Янги алифбони ўрганамиз».
18.10. Болалар учун «Ўз ўрнинг бор».
20.10. «Оқшом эртаклари».
- ЎзТВ 2-дастур.**
18.15. «Жажжи давра».
18.50. «Катта танаффус». Телеуйин.
- ЎзТВ 4-дастур.**
18.45. «Мульттомоша».

- ЖУМА, 20 ФЕВРАЛЬ**
- ЎзТВ 1-дастур.**
10.30. Немис тили.
11.00. Болалар учун «Ҳикматлар хазиначиси».
20.10. Оқшом эртаклари.
21.00. «Иқтисод алифбоси».
- ЎзТВ 2-дастур.**
18.15. «Бор экан-да, йўқ экан».
18.45. «Мульттомоша».
- ШАНБА, 21 ФЕВРАЛЬ**
- ЎзТВ 1-дастур.**
12.25. «Цирк, цирк, цирк».
18.00. «Мульттолам».
19.50. Оқшом эртаклари.
- ЎзТВ 2-дастур.**
9.00. «Бор экан-да, йўқ экан».
9.20. «Саргузашт» фильмлар экрани, «Геракл саргузаштлари».

Азиз укучилар! Бугунги порлоқ ҳаётимизни телевидение-сиз тасаввур қилиш қийин. У халқ хужалигининг барча соҳаларига сингил кетди. Оммавий ахборот воситаларини етказишда қудратли воситага айланди.

Телевидение орқали ер ости, сув ости ҳатто узга планеталардаги тасвирларни куз олдингизга келтиришингиз мумкин. Улуг узбек шоири Мир Алишер Навоийнинг «Фарҳод ва Ширин» достонида ушбу муъжизавий кузгу тилга олинади.

Алишер Навоийнинг орзулари 5 асрдан сунг Ўзбекистонда бунёд булиб, «Тошкент — телевидение Ватани»га айланди.

Илк бор инсон сиймоси 1928 йил 26 июль куни «Ойнаи жаҳон»да намоён қилинди.

Шундан сунг у бошқа тараққий этган мамлакатларда ривожлана борди.

5 ноябрь 1956 йили Тошкентда тантанали равишда Урта Осиё ҳудудида биринчи булиб, телевизион марказ очилди. 1956 йили телсмарказ директори этиб Марзия Насруллаевна Абдуллаева тайинланди. Марзия опа 1939 йили политехника олийгоҳининг электр тармоқлари буйича битирган биринчи узбек аёли эдилар.

Шундай қилиб, 5 ноябрь 1956 йили Ўзбекистон пойтахти Тошкентда Урта Осиёда «Ойнаи жаҳон»нинг биринчи диктори — суҳандони Иқбол Олимжонова узбек тилида, Юнона Стоярова рус тилида телевидениенинг очилиши билан Ўзбекистон халқини қутлашган эди.

Шундан сунг телевидение тараққиёт босқичига қадам қуя бошлади.

30 декабрь 1965 йил соат 15.00 да ҳамма техник инженер ходимлар катта залга урнатилган телевизор экранига диққат билан боқишарди. Ниҳоят Москва телевидениесининг курсатувлари куринди. Унда Москва телевидениесининг болалар учун кундузги махсус курсатуви давом этаётган эди.

Москва—Тошкент телевизион алоқаси шу тариқа бошланди. Москвадан бериладиган курсатувлари тилга олинади.

Сочи узун, кузи күк,
Усиз бирор рўзгор йўқ.
Куйлаги қават-қават
У билан ширин овқат.
***
Қизил-сарик гулдаста,
Ерга эгилиб аста.
Чангни ҳайдар бир
пасада,
Уйни қилар ораста.
***
Гуллари олтин-юлдуз,
Меваси шар — қизил
юз.
Шарбати шифо, дори.
Топинг бу не, уғил-қиз?

ларни Тошкент орқали Қозоғистон, Қирғизистон Республикалари меҳнаткашлари ҳам кура бошлади.

1966 йил 10 январда Тошкентда Ҳиндистон бош министри Л. Б. Шастри билан Покистон бош министри Аюбхон уртасидаги тарихий учрашув тафсилотлари Тошкентдан Москвага узатилиб, дунё буйлаб тарқатилди.

1971 йилдан бошлаб Ўзбекистон телевидениесининг курсатувлари рангли тасвирда намойиш этила бошланди.

1984 йил Ўзбекистон телевидениесининг 375 метрли минораси курилиб ишга туширилди. Миноранинг умумий вазни 6000 тонна, 11 метрли пойдевор устида қал қутарган, 100 метр баландликда — томоша майдон-часида иккита «Коинот» деб номланган ресторани ҳам бор.

200 метр баландликда Тошкент обсерваториясининг метрологик станцияси урнатилган. Бу минора Урта Осиё ҳудудида энг баланд ва узига хос якка-ю, ягона минора ҳисобланади.

Тоҳир МУЛЛАБОЕВ
Ўзбекистон телевидениеси «Болалар» Бош муҳарририятининг гуруҳ раҳбари.

- 17.50. «Ерилтош».
18.15. «У ким? Бу нима?»
18.30. «Сув ости дунёсига саёҳат».

- ЎзТВ 3-дастур.**
23.55. «Болакайлар орзуси». Телефильм.
- ЎзТВ 4-дастур.**
11.25. «Шанба эртаги».
18.45. «Мульттомоша».
19.50. Шанба оқшомида.

- ЯҚШАНБА, 22 ФЕВРАЛЬ**
- ЎзТВ 1-дастур.**
8.25. «Камалак». Болалар учун кинодастур.
10.00. «Ватанимга хизмат қилман».
11.50. «Кувноқ стартлар» телеуйин.
12.50. «Уйла, изла, топ!».
14.20. «Нурли келажак» видеоканал.
18.00. Болалар учун «Санъат гунчалари».
21.05. «Яқшанба оқшомида».

- ЎзТВ 2-дастур.**
9.15. Кичкинтой экрани.
12.30. Болалар учун «Оқ қиз».
17.10. Мультпанорама.
18.15. «Сув ости дунёсига саёҳат».
18.35. «Синфдош».

- ЎзТВ 4-дастур.**
9.00. «Хайрли тонг».
9.55. «Яқшанба эртаги».
14.30. «Жонли сайёра».
18.45. «Мульттомоша».

- ДУШАНБА, 23 ФЕВРАЛЬ**
- ЎзТВ 1-дастур.**
13.20. «Эртаклар — яхшиликка етаклар».
18.10. Мультфильм «Жонсарак».
20.10. «Оқшом эртаклари».
- ЎзТВ 2-дастур.**
18.15. «Ерилтош» мульттўплам.
ЎзТВ 4-дастур.
18.45. «Мульттомоша».

- СЕШАНБА, 24 ФЕВРАЛЬ.**
- ЎзТВ 1-дастур.**
10.30. Инглиз тили.
11.00. «Кичкинтоймиз-гизингоймиз».
18.10. «Фақат 10 дақиқа». Болалар учун дастур.
20.10. Оқшом эртаклари.

Тошкент туманидаги 20 - ўрта мактабдан Парпихўжаев Фахриддин Латипхўжаевич номига берилган АО 054200 сонли 9-синфни битирганлиги ҳақидаги шаҳодатнома йўқолганлиги сабабли бекор қилинади.

(Давоми. Боши ўтган сонда)

ШҲХЛИКНИНГ КАЛТИС ДАМЛАРИ

Мен ҳам акамдан қолишмасдим. Турт яшарлигимда қушнимизнинг бойлоқда турган итини қурқитмоқчи бўлиб, ёнига калтак кутариб борганимда сонимни гарч тишлаб, сал қолган бир парча юмшоқ этимни юлиб олишига. Уткир тиш излари бир умр эсдалик бўлиб қолган.

Яна бир қизиқ воқеани айтаман.

Таёқ олиб, кучамиздан утаётган сигирни ҳайдамоқчи бўлдим. Даладан утлаб, подада қайтаётган бу шохдор ҳайвон уткир шохларини чатаноғимдан утказиб, мени азот кутариб, эшик томонга улоқтирди. Хайриятки, шохини қорнимга ёки бошқа ёғимга ботириб олмади. Булмаса бунақа юрмасмидим. Буларки бир нави, булардан ҳам баттари бошимдан утган. Беш яшарлик чоғим, акам Аширмат саккизга қадам қўйган. Акам янги бир варракни ясаб, уни томда учирини айтди. Хурсанд бўлдим. Нарвон қўйиб тепага кутарилдик. Акам варракни қўйиб юборди. Мен орқага қараб, варракнинг энгил кутарилишидан хурсанд бўлиб, олдинга қарамай югуриб кетдим. Карвон саройнинг куча томонига ташташган чойхонанинг тунаш учун алоҳида хоналари бўлиб, томи яхлит эди. Бир маҳал чойхона мурисидан пастга — хона ичига тушиб кетдим. Мурси том билан текис экан билмай қолибман. Атрофини ураб, кесак ҳам қўйилмаган экан. Туппа-туғри қозоннинг ичига тушибман. Ундаги капгир, қошиқлар ҳар томонга учиб кетди. Сурида гушт, ет туграб, энди қозонга ташлаб димлама қилмоқчи бўлган йуловчиларнинг ҳушлари бошларидан учиб кетди. Биттаси туриб менга ёрдам бераман деб шошилгандан мувозанатни йўқотиб йиқилиб тушди. Иккинчиси менга ёрдамга шошилди. Мен эсам узимни эшикка отдим. Ростини айтсам у амакилардан қурқдим. Патнисда тугралган гушт ва думбаларни қуриб ундан баттар ваҳимага тушдим. Чунки учоққа утин қаланиб, ёнида гугурт турган экан. Қозонка-бобга айланишимга сал қолган. Бунақаси бўлмаса керак. Тураман деб йиқилиб тушган киши орқамдан югуриб, уйимизга келди. Менга шикаст етмадим деб хавотир олган экан. Лекин мен соппа соғ эдим.

Яна болалик саргузаштларимни айтаман. Даштдаги Янгиариқни юқорида тилга олгандим. Уша ариқда жазира-

ма ёзда бошимдан кечган хунук воқеани айтиб бермоқчиман. Болалик шўхлик деганларидай уша жуда тезоқар сувда чумилмоқчи бўлдик. Бундай ишларга доим акам бош буларди. Қулимдан етаклаб ариқ лабига олиб борди. Кийимим ҳул бўлмасин деб яланғоч бўлиб олдим. Акам эса калта иштонда. Қулимдан ушлаб сувга олиб тушди. Сувнинг таги кум экан, туролмадим. Тезоқар сув мени йиқитиб, оқизиб кетди. Агдарилиб, чархпалак бўлиб бутана тулқинларда оқиб кета бошла-

чиқиб, маза қилиб тут ердик. Йирик, ширин меваси шох учларида гуж-гуж бўлиб етиларди. Мен уша нозик шохларга утиб, туйиб тут ердим. Шундай бир шохга авайлаб бориб, қул узатганимни биламан, бир нарса оёғим остида қарсиллади. Шох мурт экан. Синган шох билан бирга йиқилдим. Хайрият, ҳеч ерим зарб емабди. Урнимдан туриб кетдим. Кейин ун оёғим оғриганини сездим. Анча вақтдан кейин текис юриб кетдим.

ЗИНАЛАР ОЛГА ЧОРЛАЙДИ

НАЗАРМАТ

дим. Оғзимга сув кириб кетди. Турай десам умбалоқ ошаман, ёшман-да. Турт яшарлик чоғим, акам еттиларда. Тезоқар сув мени олдинга — лойқа йулига тортарди. Акам орқамдан югуриб етиб келиб, икки қултигимдан кутарса, лойқа сувдан силлиқланган баданим сирганиб, қултигидан чиқиб, яна оқар эдим. Билмайман қанча жойгача оқиб бордим. Бахтимизга ариқ еқалаб отда мироб келаётган экан. У бизларни қуриб қолибди. Отдан тушиб, акам билан мени ариқ ичидан тортиб олибди. Сунг икки оёғимдан кутариб, ичимга тулган бир сатлча сувни тукиб, акамни уришиб, иккимизни отига миндириб, анча наридаги қапага, онамнинг ёнига элтиб қўйибди.

Яна бир воқеа:

Эсимда эрта баҳорда, тут пишгида уйимизда утира олмасдик. Тут сайлига чиқардик. Қабристон яқинидаги сайхона. Баҳайбат, баланд тут оппоқ бўлиб пишарди. Биз болалар унга

Ешлитим қийинчиликда утган дедим. Ҳа, биз болаликда курган-кечирган азоб-уқубат, муҳтожликларни ҳеч бир авлод фарзандлари курмасин. Шунинг учун у оғир кунларни, шу ёзувларимни уқиганларга айтиб утмоқчиман. 1929—30 йилларда қишлоқларда жамоа хужаликлари (колхозлар) тузила бошлади. Менинг дадам ҳам унга биринчи аъзо бўлди. Даштдаги бир парча еримиз ва яқинда сотиб олинган, қушга қушишга ният қилинган бир новвосни жамоа мулкига айлангандик. Бирлашдикку, барибир биримиз икки бўлмади. Аксинча, шу боримиздан ҳам маҳрум бўлдик. Турмуш оғирлашди. Мактабга оч қатнардик. Лекин мен мактаб зиналаридан утсам зиналар олга чорлайди, деб ният қилардим. Яхши уқирдим. Уйин-кулпуни ёқтирмадим. Китоб варақлардим. Унинг ҳар бир бетиде янги бир дунёни курардим. Шеърларни ёд олардим. Расмларни оддий қалам билан қора нусхасини чизишга ҳара-

кат қилардим. 1928 йилда мени фаол уқувчи, кашшоф деб Хужанд шаҳрида буладиган ёш авлод йиғилишига олиб боришди. У ерда — кашшофлар йиғинида икки кун қатнашиб, уйимизга қайтдик. Мен катта шаҳарни умримда биринчи марта куришим эди. Одам ташийдиган извошни, автомобилни уша ерда биринчи марта курдим. Сирдарё буйидаги дам олиш боғини айланиб, томоша қилдим. Кичкина дукончаларда

жойда эди. Ҳар куни узоқ йул босиб, шаҳарнинг серқатнов кучаларидан утиб, уқишга қатнардим. Қулимдан китоб тушмасди. Китобда дунёни курардим. Шеърларни ёд олардим, ҳикоялар мени сеҳрларди. Билим юрти талабаларининг дам олиш кечаларида уларга катта шоирларнинг ижодларидан намуналарни саҳнага чиқиб ёддан айттардим. Улар мени шеърят оламига етакларди.

***

Уша йиллари Хужанд ноҳиясида якка хужалик деҳқонларининг ерлари тортиб олиниб, жамоа хужаликларига бўлиб берилаетган эди. Тортиб олинган ерларни улчаб, ҳажмини аниқлаш керак бўлиб қолибди. Биз талабаларни ер улчашга олиб чиқишди. Икки метрлик ёғоч газ чўпни қулимга тутқазишди. Умримда бунақа иш қилмагандан.

Эрталаб ер улчашга чиқиш керак эди. Қишлоқ шўросининг идорасида ётиб қолдим. Кечаси уйқум келмади. Тахта сурида бир узим ётибман. Эшик ёнидаги ҳужрада идора қоровулининг хурраги эшитилади. Ёнимда газчўп мени биласанми, дегандай учбурчак қадини кутарган. Қоғоз олиб хомаки ҳисоб-китоб қилдим. Ҳар хил ер куринишларини чизиб, энига, буйига рақамлар қўйиб, сунг ер ҳажми қанча бўлишини ҳисобладим. Бу тунги машқим менга анча ёрдам берди. Барвақт туриб, ер курсатувчи хужалик ходими билан ноҳиянинг Қистакуз, Исфисор қишлоқлари атрофидаги ерларни, шунингдек Сирдарё атрофидаги ерларни улчаб, ҳажмини аниқлаб, нусхаларини қоғозларга алоҳида-алоҳида чизиб, эгаларига топширдим. Ёнимда юрган киши аввалига менга ишонмади. Оғзидан она сути кетмаган бу муштдек бола улчовни расво қилади деб, анчагача кетимдан юрди. Қоғозга туширганларимни синчиклаб текширибди. Хайрият, ҳисобим туғри экан. Аввалига қовоғи солиқ, димоғдор курингану, кейин юзида жилмайиш пайдо бўлди. Иш охирида қулида тугун курдим. Нон, урик ва чой келтирибди. Қорнимни тўйгазиб, шаҳарга — ётоқхонамга қайтдим. Эртаси куни яна ер улчови бошланди. Энди ёнимда одам бўлмади. Бу иш икки ҳафта давом этди. Куп иш қилдим, лекин хизмат ҳақи олганим йўқ. Мен улчаб чиққан ерларда боғлар, экинзорлар пайдо бўлган. Сирдарё соҳилида эса, улкан Қайроққум ГЭС и — янги сув денгизи бунёд этилган.

турли хил ширинликларни курдим. Пули борга кабоб, пули йўққа кабоб ҳиди деганларидай буш чунтакка қулни тиқиб утиб кета бердим. Бизни боққа олиб борган бошлигимиз эса нохуш кайфиятимизга бепарво эди. Уни ҳам бизни хурсанд қилишга ҳоли келмас эди. Ҳар ҳолда курмаган нарсаларни куриб, жимгина юриб, боғни бир айланиб чиқиб кетдик. Лекин шаҳар менда катта таассурот қолдирди. Яхши кийинган, буйинларига қизил буйинбоғ боғлаган, чарм халталарини кутариб мактабга бораётган болаларга ҳавасим келди. Катта булсам шу шаҳарга келиб уқийман, дедим.

1930 йилда Хужанд шаҳридаги педагогика билим юртида узбек тили курси очилди. Икки уртоғим билан уша билим юртига бориб, уқишга кирдим.

Билим юрти ётоғи шаҳарнинг кун чиқиш томонидаги пахта заводининг ёнида эди. Уқишхонамиз эса шаҳарнинг шимолида, дарё соҳилига яқин

уланлар орасида ётибди!».

Буни қарангки, Люси озгина мудраими бас, йўқолган ҳар қандай нарсани топиб бера оларди. Шунингдек, унда суякларни синган, чиққан кишиларни оғриқ қолдирувчи воситаларсиз ҳам даволай оладиган хусусият ҳам бор эди.

Қидирбой ТУЛАБОВ
тайёрлади.

УЙҚУДАГИ ЛЮСИ

Вермонт штатининг Кале шаҳрида туғилган Люси Эйнсворт узининг ноёб қобилиятларини илк бор 1817 йили, 14 ёшида намоён қилган эди. унинг қушниси Натан Барнс узининг олтин соатини йўқотиб қўйганини қуз ёши қилиб, тукиб солди. Шу пайтда Люси ошхонада онасига ёрдамлашаётган эди.

Сунг Миссис Борнс уйига чиқиб кетади. Люси эса тинчгина уйқуга кетади. Аммо тунги 12 да уйғониб, онаси ва икки ака-укалари утирган ошхонага чиқади. Ва ҳеч гапдан ҳеч гап йўқ шундай дейди: «Мистер Борнснинг соати у нок остидаги беланчакда ётганда киссасидан тушиб қолган. Айтинлар, у излаб курсин. Соат беланчак остидаги ут-

Давоми бор

СИЗ ҚАНДАЙ ЁЗАСИЗ?

Устоз ҳақида сиз қандай ёзасиз? Ахир ёзиш-чизишни урганишингизда уқитувчиларингизнинг меҳнат машаққати беҳисоб-ку! Қуйида, тенгдошингизнинг устози Рамазон БАҚОЕВга бағишланган шеърини ўқинг.

ЎҚИТУВЧИМ

Отам каби меҳрибон,
Онам каби қадрдон,
Булинг доим соғ-омон,
Уқитувчим!
«Одобли бу!» — сунингиз,
Гуё офтоб — юзингиз,
Нуру зиё — узингиз,
Уқитувчим!

Яшанг доим соғ-омон,
Ўқиш, урганиш ҳар он —
Ҳамроҳ булса биз омон,
Уқитувчим!

Азиза ЖўРАЕВА,

Бухоро, Фиждудон туманидаги 7- умумтаълим мактаб ўқувчиси

МЕН БИР ҚИЗГА ГАП ОТДИМ

Тенгдошингиз Шоҳруҳ Тошкентдаги мактаблардан бирида уқийди. Уқитувчиси Мавжуда Султонованинг сузларини ота-онасидан ҳам кўпроқ қулоққа илади. Кўп ўқиб, ҳатто шеър ёзишни ҳам биллади. Аммо «шеърда узимни ёзмайман», дейди у. Яна билмадик. Шоҳруҳнинг ҳам шеърларини ўқиб кўринг.

Мен бир қизга гап отдим,
Йулини тусиб.
Гапларидан донг қотдим,
Ичимдан ўқиб.

Бармоғининг «маза»си
Кетмас бетимдан.
Куполликнинг жазоси
Кувди кетимдан...

КУЧУКЧА

Топиб олдим кучукча,
Жонида қолмабди жон...
Ювинтириб, авайлаб,
Семирсин деб бердим нон.

Сирдошим булар дедим,
Енимда юрар доим.
Кучугимни бу сафар
Ҳайдаб солмади оийм.

ШОҲРУҲ СИРОЖИДИНОВ,

Тошкент шаҳар Собир Раҳимов туманидаги 29-мактаб ўқувчиси

Бир бор экан, бир йўқ экан муъжизаларга тулик гузал шаҳри азим Тошкентда Азиз исмли бир болакай яшаган экан. Тили ширин ва меҳрибон булганлиги учун ойиси ҳам, даласи ҳам, бувиси ҳам уни эркалаб Азизжон деб чақиришар экан. Азизжон уларнинг ҳаммаларини ҳам жуда яхши кўраркан-у, лекин бувиси билан бирга уйнашни кўпроқ ёқтирар экан. Чунки, бувиси у билан бажонидил бекинмачоқ уйнар, кучаларда айлангириб келар, кечқурунлари эса эртақлар айтиб бера экан.

Бир куни бувиси Азизжонни кучага айлангиригани олиб чиқмабди. Нима эмиш, вақтлари йўғимиш. Азизжон жудаям хафа бўлиб кетибди, бувисидан аразлабди ҳам.

— Булди, энди мен сизни буви қилмайман, — дебди у. — Энди узимни узим уйнатаман. Азизжон бувисига шундай деб керилибди-ю, кейин уйланиб қолибди: ахир бир узи қандай уйнайди? Узини узи қандай қилиб уйнатади?

Шундай деб боши қотиб турганида унинг кузи даласининг кичкинагина радиочасига тушиб қолибди. Даласи радиочасини қулига олиши билан ундан чиройли мусикалар янграйди, баъзан эса

унинг ичидаги амакилар эртақ ва ҳикоялар ўқиб беришади. «Ана, булди, энди радиоча билан уйнайман», дебди Азизжон.

Азизжон радиочани қулига олибди, у қулогини бурабди, бунисини бурабди, тугмачаларини бир-бир босиб чиқибди, лекин радиоча гинг демасмиш. Азизжон уни икки қули билан ушлаб силкитибди, ҳатто кичкинагина муштумчаси билан уриб ҳам қурибди, бари беҳуда кетибди.

— Мен билан уйнагинг келмаяптими? — сурабди Азизжон радиочадан.

Радиоча жавоб бермабди.
— Ундоқ булса мен ҳам сен билан уйнамайман.

Азизжон радиочани гилам устига отиб юборибди-да, нима қилишини билмай уёқ-буёққа аланглабди. Кузи оппоқ дулдул отга тушибди. Дулдул отнинг майин ёллари ҳатто Азизжоннинг нафасидан ҳам силкиниб кетар, қора мунчоқ кузлари эса юлдуздек чақнармиш.

— Ана, ҳозир дулдул отга минаман-у саҳатга кетаман. Бувим айтиб берадиган чиройли юртларни қуриб келаман, — дебди Азизжон узига узи.

У дулдулга минибди-ю, елидан маҳкам ушлаб олибди ва

Болалар, сиз Тургун Аюповни танийсиз. У кишини суратлари билан ипак қурт ҳақида ёзган шеърларини газетамизда эълон қилганмиз. Ундан олдинроқ болаликнинг бебахолиги ҳақидаги шеърларини ҳам. Ундан илгари эса... яъни, бундан қирқ йиллар олдин ҳам Тургун Аюпов уқувчиларнинг сеvimли газетасида мақола ва шеърлар, энг асосийси — фотомухбирликлари билан машҳур булган эдилар. Жаҳонгашта журналист, фотомухбиру шоир бутунги кунда Ўзбекистон Республикаси Миллий китоб палатаси директори Тургун Аюпов бир неча йиллар муқаддам Азизжон деган бола ҳақида кўп уйларди. Унинг тиришқоқлиги, эртани олдиндан кура билиши ҳақида дусту биродарларига сўйларди. Аммо буладиган бола бошидан маълум бўлса-да, Азизжон бувисининг кетидан... ҳаётдан эрта кетиб қолиши маълум эмасди... Тургун Аюпов тасвирга туширган суратларда Азизжон ва унинг бувиси ҳақида ҳикоя қилинади

БУВИМ БИЛАН УЙНАЙМАН

эртақлардаги шахзодалар сингари «Қани, чух!» дебди. У кузини юмиб тасаввур қилибди: ҳозир дулдул отнинг икки биқинидан оппоқ қанотлари ушиб чиқади-ю, Азизжонни олиб осмонга учиб кетади... Орадан бир неча дақиқа ўтибди ҳамки, жим-жит эмиш. Азизжон кузини очиб қарасаки, дулдул оти оёғини осмондан қилиб чузилиб ётганмиш. Азизжоннинг росмана жаҳли чиқиб кетибди.

— Сен ҳеч қачон ростакан дулдул булолмайсан, ҳар доим уйинчоқлигингча қоласан, — дебди.

Энди нима қилишини билмай, Азизжон уйланиб қолибди. Шу пайт кузи даласи ойнаижаҳоннинг устида унутиб қолдирган фотоаппаратга тушибди-ю, хурсанд бўлиб кетибди.

Э, булди, энди у суратга олишни урганади.

Азизжон оёғининг учида чузилиб, ахийри фотоаппаратни ушлаб олибди. Кейин уйлабди: кимни суратга олсайкин?

Қараса, оёғи остида дулдул оти думалаб ётганмиш. Азизжоннинг унга раҳми келибди. Дулдулни тургазиб қуйибди-да, фотоаппаратни очиб, суратга олмоқчи бўлибди. Буни қарангки, фотоаппарат суратга олишни истамас эмиш. Азизжон фотоаппаратнинг тугмачаларини босиб қуриб, ойнасига чертибди ҳамки, лекин у «миқ» эмас эмиш.

Азизжоннинг тоза жаҳли чиқиб кетибди. Жаҳл устида фотоаппаратни ерга улоқтирмоқчи булган экан, шу пайтда хонага бувиси кириб қолибди. У дарҳол неварасининг қулидаги фотоаппаратни тортиб олибди.

— Бунима қилиқ? — сурабди бувиси ажабланиб. — Фотоаппаратни синдириб қуйишингга сал қолибди-я!

— Нега булмаса узи суратга олишни истайди? — дебди Азизжон лабларини чўчайтириб, кузларидан булса шўртанг томчилар оқиб тушибди. — Мен дулдул отимни суратга олмоқчийдим, лекин у хоҳламапти.

— Нега хоҳламас экан? — дебди бувиси ажабланиб. —

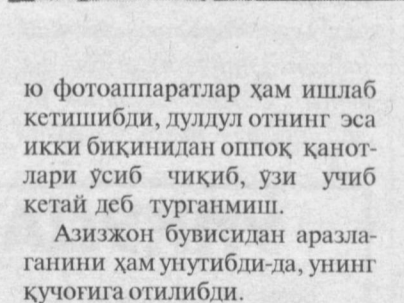
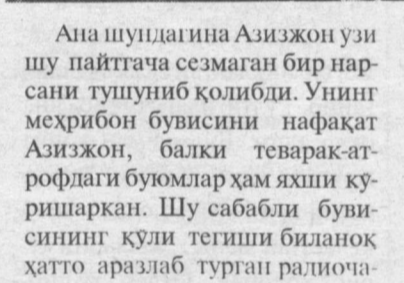
Қани қараб тур-чи!

Бувиси фотоаппаратни қулига олиб, шундай тугмачасини босган экан, у «шиқ» этибди-ю дулдул оти билан бирга Азизжонни ҳам суратга олибди. Узини суратга олишганини сезган дулдул хурсандлигидан кишнаб юборибди.

Шу орада радиочанинг ишлаб қолганини айтмайсизми? У ҳам ўз-ўзидан ишга тушиб кетди-ю, хонага шўх мусиқа таралибди.

— Бувижон, мен сизни жудаям яхши кўраман, — дебди у бувисининг юзларидан упиб. — Энди, ҳеч қачон сиздан аразламайман.

**Мухаббат
ЙУЛДОШЕВА**

ю фотоаппаратлар ҳам ишлаб кетишибди, дулдул отнинг эса икки биқинидан оппоқ қанотлари ушиб чиқиб, узи учиб кетай деб турганмиш.

Азизжон бувисидан аразлаганини ҳам унутибди-да, унинг кучоғига отилибди.

ТОНГ ЮЛДУЗИ Муассислар:

ЎЗБЕКISTОН РЕСПУБЛИКАСИ
ДАВЛАТ МАТБУОТ КўМИТАСИ
ЎЗБЕКISTОН РЕСПУБЛИКАСИ
ХАЛҚ ТАЪЛИМИ ВАЗИРЛИГИ,
«СОҒЛОМ АВЛОД УЧУН»
ХАЛҚАРО ХАЙРИЯ ЖАМҒАРМАСИ

Бош муҳаррир: Умида АБДУАЗИМОВА

ТАХРИР ХАЙЪАТИ:
Муртазо СУЛТОНОВ,
Жаббор РАЗЗОҚОВ, Гулнора
ЙУЛДОШЕВА, Хотам АБДУ-
РАИМОВ, Инқилоб ЮСУПОВ,
ВА, Дадахон ЁҚУВОВ,
Миршоҳид МИРХАМИДОВ,
Сувайтйла ҚУЗИЕВ, Феруза
ОДИЛОВА.

«ЁШ ИҚТИСОДЧИ»
ИЛОВАСИНИ ТАЙЁРЛАГАНЛАР:
Музаффар ПИРМАТОВ,
Равшан ҚАМБАРОВ
Навбатчи:
Маҳлиё МИРСОАТОВА

IBM компьютерида терилди ва
саҳифаланди. Офсет усулида
босилди. Ҳажми 1 босма табақ
Буюртма — Г-0901,
39.983 нусхала босилди.
Қогоз бичими — А-3.
Босишга топширилган вақти 19.00
Тошвирилди — 18.30
Навбатчи: Ф. ОДИЛОВА

Рўйхатдан ўтиш тартиби
№ 000137
Манзилимиз: 700083,
Тошкент шаҳри,
Матбуотчилар кучаси,
32-уй.
• Нашр курсаткичи: № 64563
• Телефон:
1-33-44-25
1-36-57-91
1-36-54-210